

Domoljub

V Ljubljani 7. januarja 1942-XX

55 - Štev. 2

Oj, blažena leta
nedolžnih otrok,
pri vas je veselje
brez težkih nadlog,
kako vas srčno
nazaj si želim,
a že ste minula,
zamanj se solzim.

Anton Martin Slomšek

JOŽE RAZOR

Nazaj več ne gremo

roman

Otožno je odmevala pesem po bojnem polju. Trda srca legionarjev so se topila ob spominu na lastne sovražnike, ki so popadali v nešteti bojih.

Toda bil je to le kratak premor pred novo ofenzivo. Topovi so že spet grmeli in metali granate med obkoljene komuniste. Takoj nato je bitka ponovno zadavljala. Komunisti so se obupno branimi, toda ves odpor je bil zaman. Kar se jih ni umaknilo po ozkem hodniku na desnem krilu, so bili zajeti in so se podali. Umikajoče se komuniste je zasledovala marokanska konjenica, jih posekala ali razpršila.

Zmaga je bila popolna. Poleg velikega števila ujetnikov so narodne čete zajele ogromno materiala, ki so ga tako zelo potrebovali. Pot do Toleda je bila zdaj odprta. Z ves naglico se je Yaguejeva armada uredila in naglo napredovala ob dolini reke Tago.

Grabič je zaman iskal med ujetniki Vagnerja. Ušel je z ostalimi proti Toledu.

Do Alkazarija je bilo še sto kilometrov, ki jih je Yague upal prehoditi v tleh dneh. Spotoma so njegove čete čistile dolino od komunističnih oddelkov, ki so se po porazu skrivali po vaseh ali po gozdovih. Tu in tam je prišlo tudi do večjega epopada, ki so ga narodne čete strle z lahkoto.

Tretjega dne zvečer so predstraže zagledale stolp toledske katedrale, ki je še vedno kraljeval nad rodovito dolino. In tam zunaj mesta, na desni strani, ogromen kup razvalin.

«Alkazari! Alkazari!»

Ta hip gre od moža do moža, od vrste do vrste, vtiha v utrujene ude novih moči, pozivlja ranjence in navdaja z novim pogumom malodušne.

«Alkazari. Alkazari!»

Kakor na objubljeno deželo so zrle oči narodnih borcev na razmajno in razrušeno zidovje starega gradu. Tam notri so junaki, še skoraj otroci, ki se že dva meseca upirajo nasokom komunističnih čet. Ves svet ve zanje in občuduje njihovo junatstvo, vse svet pričakuje, kdaj bodo rešeni. In rešitev je zdaj tukaj. Še nekaj časa, pa bodo pobili pod obzidje častitega gradu.

Toda reči so še enkrat skušali zgraditi pot Yaguejevi armadi. Pred Toledom so zgradili v naglici močno obrambno črto in tam kljubovali narodnim četam. A nič več ni moglo zadrževati nestorpnih prostovoljcev, nobena ovira ni mogla preprečiti pohoda neugnanih legionarjev. Karer deroč hudournik so se razlili preko barikad rednih in planili v mesto. Razvila se je kruta poulična borba, ki je trajala ves dan in zjutraj znova oživela.

Grabič je pustil obveze in zdravniško orodje, pograbil puško in planil ekupaj z drugimi legionarji v bojni metej. Ilekaj je z vročimi očmi njega ki mu je uničil življenje. Toda o njem ni bilo sledu.

Zjutraj drugega dne so bili rdeči že izrinjeni iz polovice mesta. Bitka je divjala za vsako hišo posebej. Večji oddelek legionarjev je ravno zavzel neko trgovsko hišo in se pripravljali za nasok na veliko stanovanjsko poslopje kamor so rdeči zavlekli top in z njim delali precejšnjo zmedo med narodnimi četami. Tudi Grabič je bil v tem oddelku. Z močnim zaletom so legionarji vlomili skozi vrata in se razlili po velikem poslopju. Vnela se je borba od moža do moža po hodnikih po kuhinjah po sobah.

Grabič si je z bajonetom naredil prosto pot v prvo nadstropje in vdrl skozi vrata, odkoder se je ravnomak slišal topovski grom. Trije rdeči vojaki so planili proti njemu. Oddal je zafordeloma dva strela. Za tretjega ni bilo več časa ker je rdeči vojak skočil nadenj. Grabič je s puško prestregel udarce kopita in sunil z bajonetom. Mišičnik je obledel negiben. Tedaj so se vrata na levi strani nenadoma odprla in v sobo je planil rdeči častnik s samokresom v roki. Grabič je kriknil. Bil je Vagner. Ta je široko zasmejal, takoj nato pa se znašel in dvignil samokres. Toda še preden je mogel sprožiti, ga je Grabič udaril s puško po prstih. Samokres se je skotalil pod mizo.

«Roke kvišku, zločinci!»

Vagner je počasi dvignil roke in strmel v Gra-

Poleg Grabičeve puške se je dvignila proti Vagnerju še ena in zraven nje trdno obstala. Grabič se je rahlo ozrl. Bil je Torres.

«Stranoma je streljati ljudi brez orožja, ki se ne morejo boriti,» jecila Vagner.

«Toda ti nisi človek, ti si satan, zločinec! Tvojih zločinov bo enkrat za vedno konec. Obtožujem te tu kot obtoženec umora nedolžnega Vrtovška, umora Milana Pogačarja, obtožujem te vsega gorja, ki si ga vrget na Rožni dol: požigov, umorov, smrti lastnih tovarišev, zapeljavanja v zločin, obtožujem te krivega pričevanja nad mano, obtožujem te podlega zločina nad Marijo, obtožujem te umora mojega tovariša Alvareza. — Kaj zasluži za vse te zločine, povej Torres, ti, ki poznaš božje in človeške zakone!»

«Smrt!» je kratko odgovoril Torres.

«Zagovarjaj se!» zavpije Grabič. «Pet minut imaš časa!»

Vagner je molčal in z grozo v očeh strmel v puškinke cevi. Vse življenje mu je spet stopilo pred oči. Vse je bilo zgrešeno, podlo, bedaeto, vse. Saj mu ni za življenje, ki se mu že dolgo gnusi, toda kaj bo potem? Vse črno, nobenega svetlega žarka. Praznina, brezdanja, črna praznina zija pred njim. Praznina in obup.

«Nič ne rečeš; dobro! Pripraviš si me ob srečo, upropastiš si mene, upropastiš si Marijo, uničiš si srečo dvema srcema, ki sta se ljubili. Povem ti, da nisem videl na svetu večjega počesta od tebe. Spomni se zdaj na Marijo, podlež, in z njeno podobo pred očmi stopi na oni svet, da te bo tam obtožila tvoje krivde...»

Grabič je umolknil. Tudi njemu je stopilo sedaj dekletivo pred oči. Spomnil se je, kako ga je prosila: «On hoče priti nazaj, pa ne more sam; potrebuje nekoga, ki mu bo podal roko in ga dvignil. Zdržni se je. Ali dela prav? Ali ni to ravnanje pregrešno? Ali se eme maščevati nad Vagnerjem? Zakaj je za toliko časa zatajil zapoved o odpustanju? Ali ni to prva zapoved krščanstva in on, vojak krizanske vojske, jo tukaj tepta. Maščevati se hoče nad osebnimi krivicami, medtem pa zunaj teče kri tovarišev, ki se bore za Španijo, za vero in domovino. Znova mu stoji pred očmi podoba dekleta. Zdi se, da mu govori: Ne stori tega, France. Pusti, naj si poišče pot do dobrega. Pozabi, prosim te!»

Vagner še vedno strmi z grozo v očeh v oba legionarja in njune puške. Tedaj se Grabičeva puška povesi nato še Torresova.

«Ne bom te streljal. Prosti si, poišči si pot v svobodo in skušaj najti pravi smisel življenja.»

«Vedel sem, da boš to storil,» je zaklical menih in objel Grabiča od veselja.

Vagner se čudi in ne more razumeti. Zakaj ne streljati? Ali je prav slišal? Torej mu odpuščajo? Po vsem tem, kar mu je storil?

«Zakaj ne streljaš?»

«Rekel sem, da ne bom streljal. Prosti si.»

«Čuj, prijatelj! Tale tvoj rojak ti odpuška krivice, ki si mu jih storil. Jaz pripominjam še to: skrajni čas je, da daš slovo ničvrednemu življenju. Ali res nimaš nobene vesti?»

Vagner se je zrušil, skril glavo med roke in se razjokal. Bile so to solze spoznanja in kesanja, solze, ki so izpirale z njegove duše zadnje sledove zakrnjenosti in hudobije.

Grabiču ni bilo žal, da mu je prizanesel. Videl je, da se je v Vagnerju nekaj prelomilo. V srcu se mu je zasmilil. Končno je vendarle njegov rjask! «Poslušaj me, doktor! Premagal si me! Tvoje odpustčenje mi je preklalo srce in izbrnilo iz njega gnoj zakrnjenosti in hudobije, ki mi ga je vcepil komunizem. Ne bom se opravičeval pred tabo, ker je brez pomena. Toda pot pred menoj je zdaj jasna, čeprav težka in spokorna. Hvala ti ti si mi jo pokazal!»

Med vsem tem prizorom je borba v poslopju divjala naprej. Na hodniku blizu je nastal nenadoma hrup. V sobo so planili trije mišičniki. Še preden se je Grabič dobrodu znal, sta že bila okrog njega dva. Komaj se je ubranil udarca enega. V tem pa je imel drugi priložnost in pripravil sunek.

(Nadaljevanje prih.)

TEDENSKI PREGLED VOJNIH DOGODKOV

Afrško bojišče. Ko so prišle angleške čete v Bengazi, na sveti dan zjutraj, so mesto dobile čisto razrušeno. Težko je bilo dobiti eno samo hišo ali eno cesto, ki bi bila nedotaknjena. Glavni hotel ob morju, kjer so se zlasti radi mudili nemški in italijanski častniki, je tak, da ni mogoče prebivati v njem. Večina trgovin in skladišč je v ruševinah. V mestu so našli tudi 110 angleških ranjencev.

Pri Agadabiji delujejo obojestranske ogledniške patrle. Čete oboj strane razdejale mnogo angleških tankov in zajele več sto angleških vojakov. Angleži so napadli z oklepnimi vozili v smeri trdnjave Bardije, a so bili odbiti. Italijanska in angleška strmoeglavska letala so uspešno napadla zbiranje čet in sredstev v sovražnikovem zaledju. Nekaj žrtev in le malo škode so napravili letalski poleti nad Tripolis in Zuaru. Brez posledic so metala angleška letala eksplozivne bombe v okolici grških Aten. En rušilec in en parnik, ki sta spremljala angleški oboroženi ladijski sprevid (konvoji) so severno od Cirenajke večkrat zadela nemška letala.

Rusko bojišče. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja, da so bili novi močni ruski napadi na vsej vzhodni fronti odbiti in niso Sovjeti še nikjer dosegli uspehov, čeprav so se valovi neprestanih napadov zaganjali ob nemške postojanke. V pokrajini okrog Tule (glej zemljevid) so nemška bojna letala z vidnim uspehom bombardirala ceste in železniške naprave, uničila vlake in razpršila številne sovražne enice. Nemško poročilo hvali drzne podvige italijanskega vojaštva. Nemške in romunske sile v celoti so od 17. decembra naprej v načrtnem napadu na trdnjavo Sebastopol. Kljub živahnemu odporu je bilo zavzeto veliko število sovjetskih oklepnih obrambnih utrd in sicer v hudih posameznih bojih in so zavezniške čete globoko vdrl v sovražne postojanke. Da bi razbremenil obrambo Sebastopola, je sovražnik v zadnjih dneh na poltoku Kerč in pri Feodoziji spet izkrcal močnejše sile. Potrebni protikuropi so v teku.

Bojišče na Tihem oceanu. Dne 8. decembra 1941 je Japonska napovedala vojno Angliji in Ameriki. Japonski sta se par dni pozneje pridružili tudi Italija, Nemčija in druge, osi prijateljske države, med njimi Rumunija in Hrvaška, dočim Japonska z Rusijo zankrat še ni v vojnem sporu.

Japonci so že prvi dan bliskovito napadli razna tihomorska otočja, tako Havajske otoke, Filipine in še razna druga ameriška in angleška oporišča. Napad na otočje Havaj je prizadel Amerikancem velike izgube. Japonska letala so priletela z letalonosilke in napadla važne vojaške naprave v pristanišču Pearl Harbour. Tam je bil zbran velik del ameriškega vojnega brodogoja. Japonci so potopili precejšnje število ameriških in angleških večjih in manjših vojnih ladij. Japonci napadajo zlasti Havaje, Malajski polotok, Singapur, zavzeli so že veliko mesto Hongkong in še par ameriških oporišč v Tihem morju, blizu pa se s svojimi izkrcanimi četami tudi že Manilli, prestolnici ameriškega otočja Filipinov. Japonsko poročilo pravi, da so ameriške čete v zelo neugodnem položaju, vendar pa nudijo povsod večji ali manjši odpor, a imajo velike izgube.

Kdo je tonalet kuverte? Se daleč notri v 19. stol. so ljudje tako zložili pisemski papir skupaj, da je bilo pismo, ga zlepi s pečatom in na zadnjo stran pisma napisali naslov. Leta 1820. je bilo na Angleškem sodobno, da so namesto velikih pol uporabljali majhne liste. Nekl birminghamski trgovec s papirjem, Brewer, je v svoji izlozbi razstavil prav majhne pisemske lističe. A če je kdo listič popisal in ga že zložil, je bilo pismo premaišno. Tedaj si je Brewer izmislil ovojnice — kuverte, ki so ljudje kar blaznili po njih in Brewer jih kar ni mogel sproti izdelovati in le moral močno razširiti svoje podjetje. Nato je šla kuverte po vsem svetu ko blisk — in dandanes — kdo se sploh še spomni, da je kdaj ne bi bilo?

Plačajte naročnino za „Domoljub“ po položnicah, ki so bile zadnjič priložene ali pa pri zastopniku naših listov v Vašem kraju!

147.839 lir požarnih podpor

Je do danes uprava „Domoljuba“ že nakazala svojim zvestim naročnikom v nesreči, ko so bili pomoči najbolj potrebni

PRAVILNIK,

ki določa izplačilo 380 lir za požarne podpore!

I. Vsak „Domoljubov“ naročnik, ki vsaj do konca meseca januarja vnaprej poravnava celoletno naročnino, prejme od uprave „Domoljuba“ podporo v znesku 380 lir, ako mu v tem letu hiša, v kateri redno stanuje, pogori, da v njej ni mogoče več stanovati. Naročnikom, ki nimajo lastnega stanovanja, pa jim ob požaru pogori stanovanjska oprava, se povrne resnična škoda do 380 lir.

II. Naročnik „Domoljuba“ je oni, na čigar naslov list prihaja, oziroma kdor je vpisan pri poverjeniku, ne glede na to, kdo je dal denar za naročbo lista.

III. Naročniki, ki prejemajo list pri poverjeniku, naj tam plačajo celoletno

naročnino v zgoraj navedenem času in poskrbe, da bosta seznanjena naročnikov in naročnina pravočasno odposlana „Domoljubovi“ upravi v Ljubljani.

IV. Naročnik-pogorelec naj naznanilo o požaru priloži potrdilo županstva in župnega urada, da mu je brez lastne krivde pogorela stanovanjska hiša ali stanovanje, in da je — če prejema list pri poverjeniku — res pravočasno plačal celoletno naročnino za leto v katerem ga je nesreča doletela.

V. Požarna podpora se ne izplača, če tudi bi bili izpolnjeni vsi drugi pogoji:

1. pogorelec-naročniku, ki je požar sam povzročil:

2. naročniku, ki mu pogore ssmo gospodarska poslopja: hlev, skedenj, svinjaki, stelnik, kolnica, kozolec itd.;

3. stanovanjskim podnajemnikom;

4. lastniku dveh ali več stanovanjskih hiš, ako mu pogori hiša, v kateri redno ne stanuje.

Če pogori hišo možu, čigar žena je naročena na „Domoljuba“, ali hišo očeta, čigar sin ali hči prejema „Domoljuba“, pogorelec nima pravice do podpore.

Uprava „Domoljuba“ se bo tega pravilnika točno držala in prošnji neupravičencev ne bo uvaževala.

„Nesreča nikdar ne počiva...“, zato poravnajte takoj naročnino za „Domoljuba“!

Zastopniki! Obiščite vsako hišo in pazite, da bo vsa naročnina za „Domoljub“ za l. 1942 plačana vsaj do konca tega meseca; le na ta način pridobi in ohrani vsak naročnik pravico do podpore v primeru požarne nesreče.

Rešujte bogato nagradno križanko v novoletni številki „Domoljuba“.

V razpisu nagrad za Novoletno križanko je nastala pomota: Naznanjenih je bilo 220 nagrad pa jih je bilo objavljenih le 170, ker je izpadlo 50 „Bogoljubov“ za celo leto. — Dodati je toraj nagradam za Novoletno križanko še 50 „Bogoljubov“ za celo leto.

Križanko rešite do 31. januarja t. l. Vsaki rešitvi priložite znamko za 50 centezimov.

„Domoljuba“ v vsako slovensko hišo!

PO
MRTVAŠKO
GLAVO
JE ŠEL

V kmečki gostilni »Pri lipci« je zvečer poplaval družba vaških fantov. Ko jih je pijača dovolj razgrela, so se začeli prepirati, kdo je pogumnejši.

Zlasti Dolfe se je bahal s svojo korajžo.

»Ej, kaj boš klobasal, strahopetec! se je rogal Polde. »Vem, da si junak le na jeziku, a srce imaš v hlačah!«

»Si pa ti večji junak,« je odgovoril Dolfe jeno. »Verjamem, da se ne ustrašiš tristo privezanj. Če bi se pa eden odvezal, bi ga junaško podil — za seboj!«

»Ti boš meni očital boječnost. Ti si junak le pri Rozalki, a nikjer drugje. Ponoči si ne upal nikamor, jaz pa grem o polnoči na pokopališče, da vešč!

»Dokaži! ga je prijel Dolfe za besedo. »Ako si res tako grozen junak, pa pojdi nočoj v mrtvašnico po mrtvaško glavo!«

»Veljale je udaril Polde po mizi.

Stavila sta za pet štefanov vina. Drugi fantje so navdušeno potrdili stavo, veseleč se, da bodo lahko pili zastonj.

Polde in Dolfe sta zdaj umolknila in začela vneto prazniti kozarce. Ko je udarila stenska ura tričetrt na dvanajst, je Polde vstal in molče zapustil sobo. Kmalu za njim je šel iz gostilne tudi Dolfe.

Kam je šel Dolfe? Domov? Ne! Bil je namreč presneto slabo preskrbljen s denarjem. Vedel je, da pet štefanov vina ne bo mogel plačati, če bo izgubil stavo. A ker ne bi mogel plačati, bi ga Polde in drugi fantje zasmejovali. Te sramote njegov ponos ne bi prenesel in zato je sklenil, da mora Poldetu na vsak način preprečiti njegov namen.

Bila je temna noč, vendar se je Dolfe spustil v tek proti pokopališču in prispel tja prej ko Polde. Zlezel je v mrtvašnico ter počel za kup kosti. Sicer ga je spreletavala groza, vendar je vztrajal.

Medtem se je Polde pijan in po polževo pomikal proti pokopališču. Vedel je, da bo do polnoči lahko prišel do mrtvašnice. Previdno je tipal dalje. Naposled je vendarle primotovilil na pokopališče. Ker ga je imel precej pod kapo, je tebebal čez grobove. Izgubil je bil klobuk in dvakrat krtunknil v jamo, napravljeno za mrtliča. Ko se je privlekel do mrtvašnice, ni bil več tako vpraž pogumen.

Stopil je v mrtvašnico in se pretipal do kosti. Segel je s roko v kup in prijel baš za lobanjo. Hotel jo je dvigniti, a tedaj je zaslišal iz kota votel glas:

»Gorje ti, ako odneseš mojo glavo!«

Polde se je skoro onesvestil od groze. A ker se je bal zasmejevanja tovarišev, ni pobegnil. Opogumil se je in drugič zagrabil za lobanjo. Toda spet je zagrmel oni votli glas:

»Gorje ti, ako odneseš mojo glavo!«

Zdaj pa Poldetu ni prevzel strah, ampak neka togota. V prevzetnosti je sklenil, da mora odnesti lobanjo, pa naj mu jo branijo vsi duhovi. Z obema rokama je segel v kup, a mrtvaški glas je zadonel še strašneje:

»Gorje ti, ako odneseš mojo glavo!«

Divje je klet na junak. Vedel je, da ga čakaj sramota, ako ne prinese lobanje, zato ga je popadla blazna besnost. Bliskovito je zgrabil lobanjo, jo treščil v smer, odkoder je bil slišal strašni glas, ter zarjovel:

»Tu imaš svojo bučo, pa se poberi z njo k vrugul!«

A tisti trenutek je odjeknil po mrtvašnici tak grozen krik, kakor bi koščena roka smrti zavila nekemu vrat. Poldetu je tedaj obšla smrtna groza. Planil je iz mrtvašnice in zdirjal v temi proti domu, kolikor so ga nesle noge. Bolj mrtvev ko živ je treščil v domača vrata, da so padla in tečajev ter se nezavesten zgrudil v veži na tla. Domačji so ga položili v posteljo, na katero ga je huda živčna bolezen priklenila za več mesecev.

Ko je prišel cerkovnik Jožek drugega dne v mrtvašnico, je našel Dolfeta za kupom kosti mrtvega. Razbito mu je bilo desno sence, neda-leč stran pa je ležala krvava lobanja.

Kaj je NOVEGA

d P. Angelik dr. Tominec — 50 letnik. Na novega leta dan je obhajal zgledni ljubljanski redovnik reda sv. Franciška p. Angelik dr. Tominec 50 letnico svojega rojstva. Rodil se je namreč 1. januarja 1892 v Ljubljani. Njegovo delovanje je za našo javnost zelo zaslužno. Za danes mu izrekamo svoja vošila ter mu želimo pri njegovem delu mnogo božjega blagoslova.

d Pristojna oblast je podaljšala božične poštne dne 18. januarja. Pouk se bo pričel 19. januarja 1942.

d Delavci dobe izplačano razliko. Z odredbo pristojne oblasti so bile z veljavnostjo od 17. X. 1941 določene za delavce, zaposlene pri javnih delih, katera izvršujejo bodisi zasebni stavbni podjetniki ali pa državne in samoupravne ustanove v lastni režiji, sledeče minimalne mezde: 1. za navadnega delavca do 18. leta starosti 2,40 lire, nad 18 let pa 3,20 lire na uro; 2. za kvalificirane delavce (zidarje, tesarje itd.), zaposlene do 1. leta v svoji stroki 4 lire, z več kot enoletno zaposlitvijo v svoji stroki 4,50 lire na uro. Ker je večina delavcev že odšla zaradi prekinitve dela na svoje domove, opozarjamo vse delavce, ki so bili zaposleni pri javnih delih, da takoj sporoče z navadno dopisnico svojim bivšim delojemalcem točen naslov, na katerega jim bo delodajalec nakazal pripadajoče zneske. Kdor pa ne ve za točen naslov delodajalca, naj sporoči podatke, kolikor jih ima. Pokrajinski delavski zvezi, Ljubljana, Miklošičeva cesta 22, in bo PDZ zanje ukrenila potrebno, da bodo dobili pripadajoče zneske izplačane.

d Na 18 stopinj pod ničlo je padel v soboto pred novim letom toplomer v ribniški dolini. V Sodražici je bilo celo 27 stopinj pod ničlo.

d 28.313 bolnikov je sprejela v lanskem letu splošna bolnišnica v Ljubljani.

d Razne nezgode. Progovni delavec Srečko Golob iz Ljubljane si je v službi pri padcu zlomil nogo. — Močno se je usekala v desnico 22 letna ljubljanska šivilja Metoda Kožuh. — V ljubljanskem »Jožetišču« je padla na dvorišču in si zlomila desnico 57 letna šivilja Marija Weisselstein. — Na cesti v Ljubljani je padla in se močno potokila po glavi 66 letna delavka Ivana Pečnik. — Pri padcu na stopnicah si je zlomila levico 40 letna Marija Stolja, stanujoča v Ljubljani. — S kropom se je nevarno oparila po obrazu 30 letna Ivana Juvan, žena trafikanta v Ljubljani. — Z lestve je padla in se močno pobila Pavla Arpak, 37 letna žena železničarja iz Ljubljane. — Pri smučanju si je zlomil nogo 12 letni Anton Boh iz St. Jurja pri Grosupljem. — Pri podiranju drevja si je zlomil nogo Franc Rus, 28 letni delavec iz Vidma-Dobrepolje. — Veriga je močno udarila po glavi Matijo Primožiča, posestnika iz Grahovega pri Cerknici. Z lestve je padla in si zlomila nogo 30 letna posestniška hči Marija Levstikova iz St. Jurja. Pri padcu z motornega kolesa si je zlomil desnico Jože Jezek, 20 letni delavec drž. železnice z Dobrove.

h Te dni sta bili otvorjeni na Hrvaškem dve novi nemški ljudski šoli in sicer v Varaždinu in Banjaluki.

Ce oozujemo med moškim svetom toliko mlačnosti, površnosti, vmemarnosti v dušnih zadevah in v verskih stvareh, smo pripravljeni trditi, da bi tega ne bilo, če bi bolj segali po našem

„BOGOLJUBU“

ki se ne peša s svetovno politiko, marveč a tisto najpotrebnejšo politiko, kateri je poglavitno geslo: »Reši dušo svojo!« — Bogoljub je Vaš prijatelj! Pokličite ga v hišo! UPRAVA:

Ljubljana, Ljudska tiskarna

h Vsakršno prodajo modre galice je na Hrvaškem do nadaljnjega prepovedalo ministertvo za kmetijsko gospodarstvo.

s Obleke iz domačega platna so začeli izdelovati v Srbiji, ker manjka blaga za obleke.

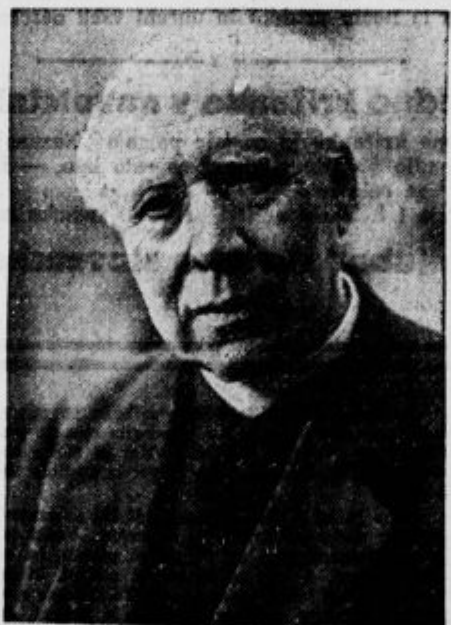
Novi grobovi

m Umrli so: v Mirni peči Marija Rozman; v Ručni vasi pri Beli cerkvi posestnik Jordan Franc, v Zagrebu dekan Ognjeslav Škamlec, v Goriči vasi pri Ribnici znanj ljudski pesnik Franc Lovšin, na Grosupljem Perne Ursula, v Kranju mati g. Franca Pleša, župnika v St. Jurju. — V Ljubljani so odšli v večnost: soproga upok. žel. uradnika Franciška Rogar, zasebni namestnik Ivan Lichtenecker, Katarina Logar roj. Debavec, vdova po vlakovodji drž. žel. Mavc Amalija, vdova univ. prof. Lavra Krek roj. Schilcher, žena polic. predstojnika Marija Kos, tehnik ljublj. univerze Slavko Piskar, mizarški mojster Valentin Peterlin. Naj počivajo v miru.

† Kanonik Ivan Sušnik

Na Novega leta dan je odšel h Gospodu po večno plačilo najstarejši kanonik ljubljanskega stolnega kapitulja, apostolski protonotar gospod Ivan Sušnik.

Pokojni gospod kanonik je bil znan javnosti kot izredno izobražen duhovnik. Bil je priznan veščak v naravoslovju in računstvu. Navajal je ljudi k izrabljanju vodnih moči, delal je načrte za turbine pri mlinskih in žagah, za praktično urejene kmetijske hiše in prosvetne domove. Povsod v bivši Sloveniji, zlasti v Selški dolini in loški oko-

lici je veliko naprav, ki so jih izvršili na pokojnikov nasvet in pod pokojnikovim vodstvom. Kanonik Sušnik se je odlikoval v raznih podpornih in dobrodel. društvih in je kot dolgoletni podpredsednik Katol. tiskovnega društva sodeloval pri vseh velikih podvigih tiskarne in knjigarne. Gospod protonotar ima neprecenljive zasluge za razvoj Vzhajne zavarovalnice. V teku svojega skoraj pedsesletnega bivanja v Ljubljani je kanonik Sušnik postregel izobraževalnim strokovnim in dobrodelnim društvom z raznovrstnimi predavanji, uredništvom naših listov — tudi »Domoljub« — s poljudnimi znanstvenimi članki.

Pokojni gospod protonotar in prelat, kanonik Sušnik je bil pa tudi zares mož molitve. Zato se slovensko ljudstvo zaupno obrača tudi k njemu, naj nam izprosi pri Vsemogočem v obilni meri vsega, česar je Slovencem treba za srečno časnost in večnost.

Pokojnemu apostolskemu protonotarju kanoniku Ivanu Sušniku: večna hvala, čast in slava!

40 let v službi sv. Cecilije

Lep jubilej Hrvatskega dela, posvečenega plemeniti cerkveni umetnosti, praznuje Ljubljanskom dobro znana in priljubljena organistinja pri sv. Jožefu in v Križankah, gospa Ana Lavrič.

Saj je na božič preteklo že 40 let, ko je gospodična Ana Roner iz ugledne ljubljanske družine sedla za orgle pri oo. jezuitih in od takrat nepretrgoma igra in vodi pevski zbor.

dl pevski zbor. In kako uspešno, je najbolj pokazala v zadnji svetovni vojni, ko je njen zbor, ki je štel komaj 6 članov, pohvalil sam nadvojvoda Leopold, ko se je mudil v Ljubljani.

Leta 1905 je na Cecilijanski šoli naredila z odličnim uspehom zrelostni izpit iz vseh glasbenih predmetov: klavirja, orgel, harmonija, kontrapunkta itd. Več let je v stolnici nadomestovala odsotnega kapelnika A. Forsterja, 35 let pa vodi cerkveno petje tudi pri Križankah.

L. 1910 se je poročila z g. Antonom Lavričem, s katerim od takrat naprej skupaj opravljata ta plemeniti in, kar priznajmo, tudi naporni organistovski poklic. Morda je malo zakonskih dvojic, ki bi bile po svoji vedri žegavosti in značaju tako priljubljene pri svojih številnih prijateljih, kot prav ta orglarska dvojica Ana in Anton Lavrič.

Gospo Ani za 40 letni jubilej prav iskreno čestitamo in želimo, da bi še dolgo vrsto let v družbi sv. Cecilije in svojih dragih pevcev sedela za orglami in igrala v slavo božjo.

Iz raznih krajev

Novo mesto. S sedežem v Novem mestu je bila za vse ozemlje novomeškega okrajnega glavarstva ustanovljena poklicna gasilska četa, ki poleg dveh poklicnih gasilcev, ki sta prišla iz Italije, sestavlja 12 domačinov iz vrst raznih gasilskih čet na teritoriju novomeškega okraja. Ti gasilci bodo prejemali mesečno plačo in bodo v gasilskih prostorih imeli skupno stanovanje in svojo lastno menzo. Kljub ustanovitvi te poklicne gasilske jedinice bo dosedanja gasilska organizacija v vsem okraju nadaljevala pod dosedanjim vodstvom svoje delo. — Pri vrtanju kamna se je drobec železnega svedra zaril v roko 21 letnemu cestnemu delavcu Francu Žuglju iz Metlike in povzročil težje poškodbe. V bolnišnici usmiljenih bratov v Kandiji so mu izvlekli železni drobec in mu roko zašili. Hujših posledic žugelj ne bo imel.

št. Jernej. V torek 23. decembra sta se v Novem mestu poročila tukajšnji šolski upravitelj g. Pirnat Josip in gđ. Ljudmila Tomazinova. Oba sta bila vneta prosvetna delavca v šentjernejskem prosvetnem društvu. G. upravitelj se je zlasti posvetil dramskemu odseku. Ves čas svojega službovanja v št. Jerneju je bil režiser in se je z vso ljubeznijo posvečal delu v odseku. Gđ. Milka je bila pravtako vneta društvena delavka in večletna načelnica Dekliškega krožka v št. Jerneju. Za vse njuno delo smo jima hvaležni. Obilo sreče jima zato želimo zares iz srca v novem stanju!

Naznanila

n Vida Tavfer: »Križev pot«. Nevezana knjiga 13 lir. Naroča se v Ljudski knjigarni v Ljubljani. Lepe slike s krasnim pesniškim besedilom. Toplo vsem priporočamo!

n Ukrađeno mi je bilo 20 mesecev staro žrebe (konj). Temnokostanjaste barve, griva pristrizena, na četu ima prasko, rep do kolen pristrizen. — Kdor bi kaj vedel o njem, naj mi takoj javi proti nagradi, na naslov: Anton Rogelj, Rožni vrh št. 4, občina Trebnje.

n Sejem za govedo, konje, prašiče in za kramo bo na dan sv. Antona v soboto 17. januarja na Slinovcah pri Kostanjevici.

Srečno novo leto želi
ERNEST JAKLITSCH
trgovca
ČRNOMELJ

PAPEŽ JE GOVORIL

Za božič je imel sv. oče papež Pij XII. zgodovinski govor, iz katerega priobčujemo bistvene odstavke v dobesednem prevodu.

»Zatrđno so obćudovanja vredni nešteti primeri neukrotljive hrabrosti pri obrambi pravice in rodni tal; primeri vedrine v bolevst; obćudovanja so vredne duše, ki kakor žriveni plameni žive za zmago resnice in pravice.

Ko sta moč in zdravje velikega dela dozorevajoče mladine omajana zaradi omejevanj, ki jih nalaga sedanja šiba božja, pa rasto stroški in bremena za vojno...«

»Ideja sile duši in pači čut za pravico. Omoćite posameznikom ter socialnim ali političnim skupinam, da bodo lahko škodovali imetju in življenju bližnjega; pustite, da še vsa druga moralna opustošenja molijo ter podžigajo državljansko ozračje k viharju, pa boste videli, kako znamenja dobrega in zlega, pravice in krivice izgubljajo svoje ostre obrise, se mešajo, se stapljajo ter grozo sploh izginiti...«

Ne krščanstvo, ljudje so odpovedali...

»Ne krščanstvo, čigar sila izvira od tistega, ki je pot, resnica in življenje in ki z njim stoji in bo stalo do konca vekov, krščanstvo ni odpovedalo pri svojem poslanstvu. Le ljudje so se uprli zoper pravo in Kristusovo zvesto krščanstvo ter njegovemu nauku. Skrpali so si krščanstvo po svoji podobi postavili so si novega malika, ki ne rešuje, ki ne nasprotuje strastem iz poželenja mesa, pohlepa po zlatu in srebru, katero mami oko, ki se ne upira napuhu življenja. To je nova vera brez duše ali pa duša brez vere, spaka mrtvega krščanstva brez Kristusovega duha. Ti so razglasili, da je krščanstvo pri svoji nalogi odpovedalo.

»Ne moremo zapirati oči pred žalostno podobno postopnega razkristljanjenja posameznikov in družbe, ki je od razrahljanosti v moralnih obćajih prešlo k slabljenju in k odkritemu zanikanju resnice. Sile, ki naj bi bistriale človeški um glede dobrega in glede zla, zastrupljajo družinsko življenje, zasebno življenje ter državno in javno življenje. Tako je verska malomarnost kakor nalezljiva kuga zajela mnogo narodov v Evropi in na svetu. Ustvarila je v dušah tako moralno praznoto, ki je ne bo moglo napolniti nobeno versko krpanje in nobena nacionalistična ali mednarodna mitologija...«

Kaj niso imeli boljšega ali slabšega posla, kakor da so z besedami, dejanji in z ukrepi desetletja in stoletja trgli ljudem od mladih let do starosti iz srca vero v Boga, stvarnika in očeta vseh, plačnika za dobro in maščevalca za zlo? To so delali tako, da so pačili vzgojo in pouk, da so z vsemi močmi in sredstvi s širjenjem besede in tiska, z zlorabo znanosti in moči pobijali in zatirali vero in Kristusovo cerkev...«

Ideja sile namesto človeškega dostojanstva

»Dostojanstvo in čast človeške osebnosti je zamorila, izpačila in zadušila ideja o sili, ki ustvarja pravico; zasebna lastnina je nekaterim postala moč za izkoriščanje dela drugih, v nekaterih pa je porajala ljubosumje, nepotrpečljivost in sovraštvo; in organizacija, ki se je rodila iz tega, se je spremenila v močno orožje za boj, ki naj bi prinesel zmago v korist te ali one strani.

Po nekaterih delalah je brezbožniško in protikršćansko pojmovanje države s svojimi vsepričujoćimi tipikami tako omrežilo in privzelo nase posameznika, da mu je skoraj vzel vso neodvisnost v zasebnem in v javnem življenju...«

Vrnitev k oltarjem — edina rešitev

»Spričo obsežnosti razdejanja, ki izvira iz omejenih napak, ni drugega zdravila kakor vrnitev k oltarjem, ob vrnitvi katerih so nešteti rodovi vernikov nekda dobivali blagoslova in moralne moči za izpolnjevanje lastnih dolžnosti: vrnitev k veri, ki je razsvetljevala posameznike in druž-

be ter jih poučevala o pravicah in dolžnostih ki jih vsakdo ima; vrnitev k modrim in neomajnim načelom za družabni red; k načelom, ki na narodnem in na mednarodnem področju postavljajo uspešen plot zoper zlorabo svobode nič manj kakor zoper zlorabo oblasti...«

Sodelovanje vseh pri ustvarjanju novega, trajnega mira

»Podrtine iz te vojne so preogromne, da bi se jim smelo pridružiti še razdejanje okrnjenega in razočaranega mira. Da se temu izognemo, je prav, da z odkritosrčno voljo in odločnostjo ter z namenom plemenitega prispevanja pri ustvarjanju mira sodelujemo ne le ta ali ona stran, ne le ta ali oni narod, temveč vsi narodi in vse človeštvo. Le za vesoljno stvar, ki zahteva tudi sodelovanje krščanstva pri ustvarjanju verskih in moralnih oblik nove stavbe, ki jo hoćejo sezidati...«

Taka nova ureditev sveta... po pustošenjih in razdejanjih te vojne mora biti postavljena na neporušljivo in nespremenljivo skalo moralnega zakona, ki ga je razodel sam Stvarnik z naravnim redom in ga vklesal z neizbrisljivimi črkami ljudem v srca; moralnega zakona, čigar izpolnjevanje mora zahtevati in izvesti javno mnenje pri vseh narodih in po vseh državah, in sicer s tako enodušnim glasom in s tako složno silo, da si nihče ne bo upal dvomiti o njem ali rahljati njegove nujne vezi...«

Pet pogojev za trajen in pravičen mir

Tudi zdaj vztrajamo pri nekaterih bistvenih predpogojih za mednarodni red, ki naj vsem ljudstvom zagotovi pravičen in trajen mir, poln blagostanja in napredka, in sicer:

1. V novi ureditvi sveta ki bo temeljila na moralnih načelih, ne bo mesta za kršenje svobode, nedotakljivosti in varnosti drugih držav, naj bo njihova ozemeljska obsežnost ali njihova sposobnost za obrambo kakršna koli.
2. V novi ureditvi, ki bo temeljila na moralnih načelih, ne bo mesta za odkrito ali zahrbitno zatiranje kulturne in jezikovne dedišćine narodnih manjšin; ne bo mesta za oviranje in dušenje njihovih gospodarskega razvoja, za omejevanje ali odpravo njihove naravne plodnosti.
3. V novi ureditvi sveta, ki bo temeljila na moralnih načelih, ne bo mesta za omejevanje se-

bićne račune, da bi se kdo polastil gospodarskih virov in blaga, potrebnega vsem, tako da bi države, ki jim je bila narava manj naklonjena, ostale brez vsega tega.

4. V novi ureditvi sveta, ki bo temeljila na moralnih načelih, ne bo več mesta — ko bodo zadušena najnevarnejša ognjišća za oborožene spopade — za totalno vojno, ne za nebrzdano tekmo v oboroževanju... Načelu: »Pogodbe je treba držati« si mora vrniti življenjska in moralna naloga, ki mu v pravnih odnošjih med državami pripada... Da se bo spet rodilo medsebojno zaupanje, je treba urediti take ustanove, ki sč bodo najprej pridobile splošno spoštovanje, potem pa se posvetile nad vse plemeniti nalogi, da bodo dajale poroštvo za odkritosrčno izpolnjevanje pogodb...«

5. V novi ureditvi sveta, ki bo temeljila na moralnih načelih, ne bo mesta za preganjanje vere in Cerkev...«

Papeževa ljubezen in blagoslov vsem

»Bog nam je prića, da enako gorko ljubimo vse narode, brez sleherne izjeme. Da bi se izognili tudi videzu, da nas navdihuje kaka pristranost, smo si doslej nalagali najvećjo zadržanost. Toda ukrepi zoper Cerkev in nameni, ki jim ti ukrepi služijo, so taki, da se čutimo v imenu resnice dolžne povedati svojo besedo, tudi zaradi tega, da ne bi niti po nesrećnem naključju med verniki prišlo do zmede...«

»Naj se spusti naš blagoslov v najboljše meri na tiste — duhovne, redovnike, laike — ki trpe muke in stisko zaradi svoje vere... Naj bo sćit tistim, ki se bore pod orožjem, zdravilo bolnikom in tistim, ki so pregnani z rodne zemlje, ki so daleč od domaćega ognjišća; tistim, ki so preseljeni v tuje dežele; milijonom bednih, ki se sleherno uro bore zoper strahotne ugrize gladu...«

»Vsem dajemo v globoki oćetni ljubezni in iz vsega srca apostolski blagoslov.«

Kratke z vsega sveta

Dan pošine znamke bodo zadnjić priredili v Nemćiji februarja 1942.

V Sibiriji so začeli pridobivati nekaj soćivja, kar je bilo pred 20 leti izključeno. V polarnih krajih postaja topleje, pravijo ućenjak.

10 milijonov pisem je doslej odposlala centrala za vojne ujetnike v Zenevi, prejela pa je okrog 9 milijonov pisem. Vsak dan odpošlje 30, sprejme pa okrog 20 tisoć pisem.

Načrt novega bolgarskega drž. proračuna predvideva 14 milijard 330 milijonov levov izdatkov.

Silen mraz s snežnimi viharji je vladal te noći v vsej Španiji.

25 milijonov Nemcev živi v Ameriki, poročajo nemški listi.

Nenaden požar je uničil 10.000 tonski francoski parnik »Aurigny«, ki se je l. 1940 zatekel v Buenos Aires.

Novo tovarno za proizvodnjo celuloze so zgradili v španski Almeriji. Izdelala bo letno okrog 20 milijonov kg prvovrstnega blaga.

Najvišja pošta na svetu je v Fari Yongu na Tibetu v višini 3877 m nad morjem.

Oster mraz v Pirenejih je pregнал 30 medvedov iz brlogov pod najvišjimi vrhovi v kraje ob francoski meji.

70 milijard levov za gradnjo novih železniških prog je določila Romunija.

Za tri milijone frankov biserov je našel neki kmet v zemlji iz okolice francoskega Orleansa, ko je delal na svojem polju.

Na Norveškem urejajo muzej, ki naj bi prikazoval zgodovino človeškega obuvala od prvih poćetkov do današnjih dni.

Posebno uniformo nosijo poslej turćki študentje in šoleka mladina sploš.

Kupite »Slovenćev koledar« ! Dobite ga po vseh knjigarnah in trafikah. Velika knjiga - polna zanimivosti - stane le 20 lir.

Iz Tržaške in Goriške pokrajine

p Popolna prepoved izvoza jabolk ostane v veljavi tudi za dobo 1941-42.

p Živinska kri postaja važno živilo. Že letošnjo pomlad se je začela v Italiji propaganda za uporabo živalske krvi za živilske svrhe. Tudi v Trstu se je začelo občinstvo zanimati za to živilo. Mesarji prodajajo živalsko kri v svojih mesnicah kuhano. Vendar še mnoge gospodinjice ne vedo, kako koristno se da uporabljati taka kri v kuhinji in kako okusne jedi se lahko iz nje izgotovijo. Zato bo v Trstu sedaj več posebnih tečajev, na katerih se bodo gospodinjice seznanile s pripravo raznovrstnih jedil iz živalske krvi. To živilo je zelo poceni, saj ga prodajajo mesarji po dve litri kilogram.

p Velik mraz na Goriškem. Za minule praznike smo imeli v Juljski Krajini suhe, sončne zimske dneve. V ravnini in po dolinah z nad 800 metri višine naletimo na snežno odejo. Za smučarje so bili letošnji prazniki bolj jabolki, ljubitelji zimskega športa niso prišli do veselja in razmaha. Mraz je vse dni pritiskal precej občutno. Do sobote, 27. decembra, je živo srebro plesalo okrog ničle, v jutrih smo imeli par stopinj pod ničlo, v opoldanskih urah smo se pa še greti na soncu. V noči od petka na soboto 27. decembra je pa zavel ostrejši veter in prinesel prav trd mraz. V Gorici smo vse dni do konca leta imeli jutraj od 9 do 11 stopinj pod ničlo. Tudi po deželi so imeli priključno enak mraz, samo v višjih legah in na Pivski so prišli tudi do 14 stopinj pod ničlo. Na veliko srečo smo bili vse čas brez burje. Ta neugnanika, ki navadno šari in strahuje po enem ali drugem delu našega ozemlja, je ves čas čudežno mirovala in nam napravila ostri mraz znosen.

Čim prej nam sporočite, ali ste prejeli koledar v redu ali ne. Opozorite na to tudi vaše sosede. Le če bomo o ev. izostanku pošiljke obveščeni, bomo lahko stvar uredili. Na vsako sporočilo bo vsakdo dobil odgovor.

p Karakulska ovca je doma v osrednji Aziji. Njena volna je temna in kratko nakodrana. V Italiji so z rezo te vrste ovac dosegli v zadnjih 12 letih lepe uspehe.

p Električne peči »Termovis« so italijanski izdelek iz stekla in aluminija, zelo pripravnne za električno ogrevanje stanovanj. Mogoče jih je uporabiti tudi v trdi zimi za ogrevanje prostora od 40 do 50 kubičnih metrov.

p Dopis iz Idrije. — Naš prijatelj Z. K. iz Idrije nam piše sledeče priznanje: »Sporočam, da sem prejel Vas koledar, kateri me je zelo razveselil. Zares je veliko lepega in podučnega v tej knjigi. Tudi, če bi stal še enkrat toliko, bi to za tako knjigo ne bilo veliko! Koledar je vreden da bi ga naročili vsi, da bi v nobeni hiši ne manjkalo. Iskreno Vas pozdravlja in voščil milosti polno srečno Novo leto vodni Z. K. — Če bo v prihodnje prosto, bomo objavili še nekatere druge podobne dopise.

p Božični darovi za bojevnike. Pokrajinski Dopolavoro v Gorici je izvedel nabirko darov v denarju in blagu, da odpošlje na bojišče darove bojevnikom. Pozivu so se v velikem številu odzvali zasebniki ter razna združenja. Dopolavoro v Grgarju je n. pr. zbral 100 lir, v Vrtojbi 39, v Vipolžah 20, v Števerjanu 146,60, v Solkanu 1655, v Cepovanu 508 lir.

p Škrblina na Krasu. Naš župnik g. Štefan pl. Posarelli je v petek 26. decembra obhajal svoj šestdeseti godovni dan. K tej lepi obletnici mu iz srca čestitamo in mu želimo še lepo število godov v bolj mirnih in lepših časih. Na mnoga letaf p iz Idrijskega kota. Kot drugod se tudi po Kanomlji pojavljajo kurji tatovi. V nekaj hišah so odnesli kar po več glav perutnine. Le z eno se niso zadovoljili. — V Sp. Idriji je umrla na posledicah, ki jih je pretrpela svoj čas, ko se je bila pri splenjenju konj prevrnila z mrtvaškega voza, kar smo že poročali, Marija Mlinar, po domače Rupnica. Bila je pokopana na larnem pokopališču ob obilni udeležbi znancev in prijateljev. Mir njeni duši, preostalim pa naše iskreno sožalje. — V vojaški

bolnišnici je v službi domovine umrl 26 letni fant Franc Bončina iz Gor. Kanomlje 1. — Za božič so po hribih dobili kar dobro mero snega, v dolini pa je upanje, da bomo prešli brez nje. Če bi tako ostalo, bi se nam zima zelo skrajšala.

p Ajdovišina. Po Vipavski dolini je te dni tresla burja, da je bilo kaj. Posebno okoli ajdovskih kantonov se je močno lovila. Le škoda, da ne moremo toliko polen nakladati v peč kot lani. Gre pa lesna trgovina tem boljše. Obe žagi delata dobesedno s polno paro. Lep zaslužek neseta. Saj zaposlujeta nad 200 ljudi. Seve, včasih prejšnje ajdovske predilnice je delalo preko 700 delavcev. Ajdovski trgovci vedo povedati, koliko so prej zaslužili. Nič čudnega, saj se je samo delavskih plač izplačalo tedensko četrtilijona. Marsikateri družini pridejo zdaj zelo prav vojne podpore. — Nekaj novega pa imamo tudi v naši cerkvi. Fantje iz Marijine družbe so postavili prav lepe jaslice; za praznike smo jih hodili občudovati in se gret k bellehemskim ovčkam, saj smo take toplote tako močno potrebni.

p Sturje. Nemara bo »Domoljubove« bralce zanimalo, kako se naše farno življenje razvija. O 40-letnici Majnine družbe ste že brali. V adventu smo pa imeli tridnevno. Prav čuditi se je bilo, kako so zlasti moški redno prihajali poslušati govore pridigarja g. Kalana, župnika iz Knežaka. Govoril je jako krepko in praktično. Dekleta in fantje so ob teh verskih dneh cerkev prav lepo ozaljšali. Šest velikih vencev v obliki črke M se je vilo nad ladjo, pred oltarjem pa mogočen pozdrav »Ave Marijac« v zelenju in cvetju. No, in če povemo, da je bilo 1350 obhajil, je to tudi dokaz, kako čuvajo farani od dedov izročene lim svetinje.

p Stolna konferenca sv. Vincencija v Gorici je tudi letos priredila najprejše božično. Obdarovala je 60 revežev v denarju in blagu za skupni znesek 1500 lir.

p Novi državni proračun v Italiji izkazuje 43.825.544.111 lir izdatkov.

p Do 200 milijonov lir stanuje Italijo davčne olajšave za kmetije v goratih krajih. Kmetijam v višini nad 800 m nad morjem so odpisane vse davčne dajatve, onim v višini od 400—800 m pa znižane na polovico. Teh olajšav je deležnih blizu 9 milijonov kmetovalcev.

p Odmevi papeževskega govora. Po vsej goriški deželi so srečni lastniki radija poslušali papežev govor na predvečer božičnega praznika. Prenos je bil zelo čist in razločen. Papežev jasne, zgodovinsko pomembne besede, v katerih je trepetalo globoko sočutje do trpečih bojevnikov, ujetnikov in pregnancev so poslušalce zelo ganile. Posebno pozornost pa so vzbudile smernice, ki jih je sv. oče dal svetu za pravični novi red. Splošno se govor razlaga kot nov dokaz, da je v viharju sovražstva in krvi papežev tista nepremična skala, s katere svetli večna luč resnice in pravičnosti vsem narodom. Z veseljem se opazja, da se ugled svete stolice in avtoriteta sv. očeta na ljudstvu vedno bolj utrjuje.

Kdor še nima koledarja, naj si ga kupi, dokler se ga še kaj dobi. — Koledar je tako velik in veren dokument današnjih dni, da ga bo pogrešal čez čas prav vsak, kdor ga nima.

Ne odlašajte, kupite ga takoj! Debela (288 strani) in velika knjiga stane le 20 lir.

p Posmrtna počastitev tržaškega junaka. S srebrno hrabrostno medaljo je bil odlikovan padli tržaški rojak, podporočnik-pilot Aldo Peterlin, ki je našel junaško smrt v bojih v Marmariki dne 27. decembra 1940.

p V Kopru je umrl stolni župnik in kanonik msgr. Anton Mecchie. Pokojnik, ki je bil rodom iz Milja pri Trstu, je bil svoječasto kaplan pri sv. Justu, potem licejski katehet, nato pa je postal kanonik koprškega kapitlja in koprski župnik.

p Goriški grad. Na skalnati gorici nad mestom se dviga grad, ki so ga po načrtih arhitekta M. Favinnaja obnovili pred petimi leti. Grad je dobil prilično notranjost in lice, ki jo je imel v 15. stoletju, ko je bila slava goriških grofov na višku. Tudi eprema soban, velike dvorane deželnih sta-

nov, grajske kapele je iz one dobe. Z grajskega obzidja je krasen, širok razgled na Gorico, na planine, ki jo obrobajo in daleč v deželo. Vstop v grad je dovoljen ob delavnikih od 10—12 in od 14—17, ob praznikih pa od 10—17.30.

Zastopniki! Podvojite svoje delo! Le če bodo vsi naročniki »Domoljuba« plačali naročnino vsaj do konca januarja, bo zagotovljen nemoten obstoj najboljšega slovenskega tednika.

p Velik požar. Na božično noč je izbruhnil v Ozeljanu pri Šempasu v hiši, ki je last Huberta Špacapanu, požar, ki je naglo zajel prvo nadstropje in podstrešje. Družina Konič, ki tam stanuje, je komaj rešila sebe in nekaj obleke. Na pogorišče so pritrzeli vrli gasilci iz Gorice, ki so se na vso moč trudili, da so ogenj omejili in rešili hlev in senik zraven hiše. Škoda znaša okoli 60.000 lir.

KRATKE z vsega sveta

Za življenje kosti izdeluje sedaj neka praška tovarna za zdravniško orodje nerjavečo žico iz aluminija in bronu.

Stoletnico obstoja je praznovala ob letošnjem novem letu znana pivovarna v češkem Plznu.

Zvon, sestavljen iz 11.600 biserov in 400 diamantov je dobil v dar japonski cesar od nekega japonskega bogataša.

Za božične praznike so dobili v Grčiji dvojne obroke kruha.

Bolgarsko glavno mesto Sofija ima sedaj blizu pol milijona prebivalcev. Samo v zadnjih mesecih se je preselilo v Sofijo okoli 80.000 ljudi.

Podaljšanje delovnega časa za dve uri je dovolilo bolgarsko ravnateljstvo.

Se 50.000 ha Zuiderkega jezera na Nizozemskem bodo letos osušili in pripravili za kmetijsko obdelovanje.

Večino premoga dobiva Japonska iz Koreje, kjer bo zgradila veliko pristanišče za premog.

Železo so začeli zbirati na Japonskem; računajo da bodo te zbirke preskrbele Japonsko z železom za tri leta.

Največji jez na svetu je sedaj na Dunajcu v bivši Poljski; dolg je približno 20 km; samo zapornica ima 550 m.

Zemljevid Moskve s bližnjo in daljnjo okolico.

Haggardova povest »Bekle z biseri«, ki ste jo toliko želeli, bo izšla v »Slovenčevi knjižnici« čez nekaj tednov.

RADO MURNIK Matajev Matija VESELA NOVELA

»Kako nekile

»Ali nisva prijatelja?»

»I, kajpada!»

»No, vidiš! Le pameten bodi, Matijec, in po-
tegni ga šel — Tako, To ti da koraže in ti po-
vzdigne srce, ki ti je padlo v cokile.«

Odkar Mataj ni bil več sam, se mu je vračal
pogum in duh podjetnosti. Povedal je beraču, kaj
se mu je sanjalo.

»Lej, lej, celo Anka te prosi, da bi šel v ris!
Je poprijel Andraž iznova. »Le kar pojdi in nič
se ne boj, saj ti hudoba ne sme in ne more do-
živeti in ne vidi te nihče! Telebanovec bodo
vsi smrčali doma, vem da, vso noč. Potem tudi
laglje potuješ v Ljubljano, ko boš imel denarja
več kakor češnjavih pešaki! Jaz ti bom pa vsem
strašil dom in brinovček.«

Mataju se je nakrmnil obraz in kihnil je
moč trikrat zaporedoma.

Pačasi je zlogoval Hudopisk te oblastne, visoko-
doneče besede.

»Vidiš, Matija, vidiš, kihaš tudi, to je kaj
dobro znamenje! ga je sokolil berač in tlačil
tobak v čedro. »Le pij, že narediva, da bo prav!«

Andražev izpodhudobne besede, zlasti pa požir-
ki iz steklenice so nagnili Mataja, da se je razvel
in zaveril: »V ris pojdem, Andražek, če vse ne
vem kaj! Nikar ne misli, ljubi moj, da me je strah
hudiča! Nobenega se ne bojim, in naj se jih pri-
drevi devetindvajset kosmatih! Ali si me si-
laš, Andražek? Ampak ... molek pa je vzamem
s sabo in podoba svojega patrona tudi, he he!«

»Tako je prav,« ga je pohvalil Hudopisk in
si prigljal pipico. »Primaruha, če ti ne bi šel, bi
jaz raznesel tvojo strahopetnost naokoli! p vseh
vseh, da bi se ti smejala še otroci in s prstom
kazali za tabo in vpili: To je tisti Matajev Matija,
ki se je bahal, da pojde hudiča klicat v ris, pa
se je skuhal, bojazljivec, pa ostal doma pa se za-
klenil pa zlezal pod posteljo, fej!«

»Tega mi pa še nisi povedal, prijatelj, kako
naj pokličem vraga v ris.«

»To pač ni težko,« ga je bodril malhar. Izpod
kamilole je izvelkel drobno knjižico z zamaza-
nimi, ogoljenimi listi, ki so bili popisani z veli-
kanskimi črkami. Držal se je resno in uđeno in
razodel: »To so Črne bukve!«

»Črne bukve!« je ponavljal Mataj prespošt-
ljivo.

»Dobil sem jih pri soldatih od bivšega črno-
šolca,« je povzel berač, si položil bukvice na ko-
lena in listkal z važnim obrazom po njih, dokler
ni našel pravega mesta. »Aha, tukaj je. Poslušaj,
Matija! Takole privabiš hudiča: Jaz, Matajev Ma-
tija s Telebanovega, rotim tebe, Zerzerelus Atha-
natos plus tetragrammaton, in te zaklinjam, pri-
kaži se, peklenška furija Zerzerelus, brez vsega
brupa in brez škode mojemu telesu in moji duši!«

Pačasi je zlogoval Hudopisk te oblastne, vi-
sokodoneče besede. Čedra mu je ugasnila; dejal
je poleg sebe na klop in črkoval dalje: »Obvari

me, o Bog! Pomagajte mi, o Abraham, Izak, Ja-
kob, sveti Bernard in sveti Krištof!«

»Ali mojega patrona ni vmes?« je žalostno
opazil Mataj.

»Ni ga, ne.«

»Jej — ampak to je predolgo,« je potožil Ma-
taj. »Tistega o Srbelesu se ne naučim vse žive
dni nikoli.«

»Niš za to,« ga je tolažil učenj berač, skrbno
shranil dragocene Črne bukve in si zopet zapalil
ugašil tobak. »Pa samo zažvižgaj na prste in ukaži:

Pridi sem, peklenški duh
pa prinesi zlatih muh!

Tudi na te besede mora priiti povabljeni hudič,
mu ne pomaga nič.«

»Juhu!« je ukal Mataj. »To pa že opravi-
m, žel Pijva, Andražek!«

»Na tvoje zdravje in tvojo srečo, Matija!« mu
je napil berač, nastavil steklenico kakor trobento
na usta in jo ponudil potem tudi Mataju.

»Andraž, koliko pa naj zahtevam od hudob-
ca? Culo cekinov ne bi bilo preveč, he he, kaj
meniš?«

»Hudič ti mora dati, kolikor zahtevaš od nje-
ga, saj ne gre iz njegovega žepa! Hudič ve za vse
zakopane zaklade! Lahko njemu — vzame tam,
koder se mu pač ljubi. Kar koš vzemi s sabo!
Boš že nosil, saj si močan!«

»Saj res, koš vzamem s sabo. Pa je iz leševih
viter; ali bo držal?«

»Z rjuho ga ogrni znotraj, da ne iztrešeš
lepih cekinov po gozdul.«

»Juhu! Ali bom vesel, ko dobom toliko de-
narja! Kar precej si dam zidati novo hišo, še
večjo, kakršna je mlinarjeva. Na strehi bo lepa,
rdeča opeka, nobenih desak, nobene slame! Pa
velik hlev bom imel, poln plemenite govedine.
In sveta si nakupim tó naokoli, kolikor mi ga
bodo hoteli sosedje prodati, buzaroni, kaj?«

Andraž mu je molče priklimal in vlekli gost
dim iz vivčev.

»Konja si kupim dva, belca, pa že taka, več,
da ju bo veselje gledati! Nobene kaplje dežja ne
ostane na njiju v najhujši plohi, tako lepo bosta
okrogla. Moj novi kolesej se bo svetil kakor samo
sonce! Vsako nedeljo in vsak praznik se popeljeva
z Anko v Zaplano k maži. Ali bodo ljudje pro-
dajali zija, he he! Posebno Jera Kisovajka pa
Mica Kobancjaka!«

»Od strupene nevoščljivosti popokata obe, boš
videl, Matija!«

»Najbolj bosta zavidali srečni Anki,« se je
muzal Mataj. »Hlapcev bom imel pa kar troje in
dekel tudi. Zakaj midva z Anko ne bova utegnila
dosti delati; vozila se bova po Gorenjskem in
jedla in pila vse dan. Ne bova se imela slabo, nel
in vsak dan bom sit pogač in ocvrtih piščancev,
kakor takrat po birmi, he he! Pa novo mareljo si
moram kupiti, tako, da bo za oba in še za par

Belolast paglavci so se kriče trgali in lasali ter
metali kamenje za kokoši.

otrok. Stara ne drži več dobro dežja, je še od
očeta.«

»Prav imaš, dežnika ne smeš pozabiti! Kaj
pa, kadar bo tvoje ženitovanje, Matija?«

»E, takrat pa podarim Telebanovcem naj-
večjega vola, da ga zakoljejo in razčetrtajo in
speko ali skuhajo vsak po svoje. Bodo vsaj enkrat
siti mesa! Še sod vina jim kupim, tistega kislega
v Zaplani. In klobaso tobaka denem vanje, da bo
močnejše in da jih bo vsaj dva dni bolela glava;
sicer bi me še opravljali, da ni bila moja pijača
za nič!«

»Le čakaj, Matijček, da zinem tudi jaz ka-
tero,« mu je segel v besedo Andraž. »Boš videl,
še za župana te izvolijo Zaplanec, ne bo dolgo!
In gospod ti bodo rekli, gospod, in se ti odkrivali
že od daleč in te pozdravljali ponižno: Dober dan,
gospod župan Mataj!«

»Gospod župan Mataj! Kako lepo se to sliši,
he he! Midva pa ostaneva stara prijatelja, Andraž-
ček, in tikala se bova kakor dozdaj!«

Mataj je snel podobico svojega ljubelega patrona
in materin molek z velikim križem raz steno.
Naredil je ris, hitro stopil vanj in postavil koš
poleg sebe.

»Lepo bo od tebe, če se res ne prevzameš,
Matija!«

»Veš, kar strah me obhaja, če pomislim, kako
bom bogat in mogočen. Treba se bo privaditi vi-
sokim mislim.«

»Ali se bodo pullji za tvojo družino! Ti se
pa le modro ogibaj žejnih in lačnih tovarišev, ki
te zdaj niti ne pogledajo! In na posodo te bodo
hodili prosit kar v prošnjah; dosti dobrega uteg-
neš storiti marsikateremu revežu.«

»Kadar bom ravno dobre volje,« je dodal Ma-
taj in naglo popravil besedo: »Pa saj se mi ne
bo ljubilo, da bi se držal kisto, ko bom imel zme-
rom vsega dovolj in še več!«

Na večernem nebu so se topili zardeli oblaki.
Telebanovec so se vračali s polja domov. Pastir
je gural vaško čedo s pašo, žvižgal in pokal z bi-
čem; krave so mukale, njih zvonce so pozvanjali
ob potoku. Belolasti paglavci so se valjali okoli
bajt, se kriče trgali in lasali ali pa metali ka-
menje za kokoši. Na vaški lipi so čivkali in
čiripetali vrabci na vse pretege, da bi prekrili
kosa, ki je pel v goščavi. Iz dimnikov se je dimil
sivkast dim v ohlajeni vzduh.

Mataj je šel z Andražem v vežo, da bi skuhal
krompirja za večerjo.

Berač je sedel na tnilo in izpregovoril po
daljšem molku: »Ej, marsikomu bo bridko žal, da
ti ni nič v žlahti.«

»Saj tako ne bi dal nikomur nič,« mu je od-
vrnil Mataj. »Zlahta je slabša kakor stara plahta.
Tebi pa že nekaj odrinem, Andraž, tebi. Malho
cekinov, kaj?«

»Prav lepo se ti priporočam zanje! Če jih res
dobim, te bom hvalil noč in dan.«

»Res. In žganja dobiš pri meni vselej, kadar
koli prideš kaj v vas. Zakaj pa še sam ne greš
v ris, Andraž?«

»Ali ti nisem povedal, kako sem zavozil? Za-
meril sem se hudiču za vse žive dni, ker sem
rekel: Amen! Ti pa še lahko ukaži! Vidiš, pa si
bil tako prismojen, da si se skril pod posteljo!
Jaz naj bi si mislil, da te ni doma, in bi odšel,
ti pa bi zamudil kresno noč! Iz strahu si se skril
meni, misliš, da ne vem?«

(Konec prih.)

Finski kmet

Na Finskem teter jutro roko podaja.

Finska močvirja so obsegala eno šestino vse dežele. Finci so osušili močvirja in jih preuredili v polja in travnike. Na Finskem je več tisoč jezer, ki so jih znali Finci izkoristiti v svoj dobrobit. Potrebna so jim bila polja, ni jih bilo, zakaj Finska je dežela kamenja. In

glej, spnetili so vodo iz jezera, ga osušili in tako pripravili na tem mestu rodovitno zemljo.

Nekatera jezera so bila zvezana med seboj z rekami, druga so ležala ločeno, eno jezero se je razprostiralo višje, drugo nižje. Zveze med jezери ni bilo in vse te množine vode so ostale dolgo brez koristi. Finci so hoteli združiti jezera tako, da bi po njih zvezali notranjost domovine z morjem. Uspelo jim je, da so napravili iz posameznih vodnih edinic dolgo vodno cesto. Delo je bilo ogromno: treba je bilo rušiti skalovje, kopati prekope, spuščati vodo.

Ja danes se ponasajo Finci s krasno izdelanim Sajmenskim prekopom, ki se razteza v dolžino skoraj 80 km — od jezera Sajma do morja. Prekopove stene so obložili z granitom. Najzanimivejše delo pri prekopu so zatvornice, to so nekaka vrata, ki zapirajo vodo. Če bi zatvornice ne bilo, bi ušla voda čez prekop v morje, zakaj Sajmsko jezero leži višje kot morje. Kako se vrši plovlba?

Parobrod se približa po prekopu prvi zatvornici. Ta je začetek velikega betoniranega

Zemljevid Finske.

od bazena do bazena vedno višje in višje, kakor po stopnicah, od jezera, ki leži nižje, k jezeru, ki leži višje. Če se ozreš nazaj, vidiš vrhove skal, dreves, hišne strehe. Zdi se, da si ravnokar jadral mimo njih, zdaj pa so že v nižavi. Če pa gledaš na parnik iz doline, se kaže, kakor da plava v oblakih. Tako so si trudoljubni Finci podvrgli jezera in reke in napravili iz njih sebi udobno vodno cesto k morju.

Nemalo truda prizadevajo Fincem kamnita tla njih dežele. O Fincih gre glas, da delajo iz kamna kruh. Po finskih poljanah mnogokrat vidiš visoke kupe kamenja, ki so ga Finci zbrali pri preurejanju nerodovitnega sveta v plodno zemljo. Velike skale ostanejo na mestu, zato je v takih krajih oranje s plugom nemogoče. Zemljo obračajo Finci z lopato in polje tako temeljito izboljšajo, da daje na primer rž desetkratni pridelek. Dogaja se, da napravijo Finci vrt resnično na široki goli skali. Nanosijo tja v koših zemlje in gnoja in izdelajo rodovitne gredice. Tako zemljo in

IZ DEŽELE MOČVIRIJ IN VODA

Glavno mesto Finske Helsinki.

gnoj, kakor tudi vodo za zalivanje vrtov, morajo nositi visoko in se pri tem delu poslužujejo dolge lestve. Pri Fincu tudi najmanjši kosček zemlje ne leži brez izkoriščanja. Železniški čuvaj je napravil vrt celo med železniškima tiroma. Tako so si neumorni Finci na skalah ustvarili polja, travnike in pašnike, po kamnitem svetu so speljali železnice in na granitu so sezidali svoja lepa mesta in napredne vasi.

Obisk v finski vasi pri finskem kmetu opisuje neki potovalec takole:

Plavajoči les na severnem koncu Ladoškega jezera.

Vstal sem. Noge so me bolele od hoje po skalah. Moj kovčeg je bil poln, da so se mi upogibala pleča. V kovčku je bilo zbrano vse, kar sem našel zanimivega v tej novi, meni nepoznani deželi. V njem je bil kosček marmornja in granita, krasni primerki gorskih mahov, nekaj velikih rakov in precej vrst zanimivih žuželk. Rad bi se odpočil, zato sem krenil

proti selu, ki je ležalo na bregu ob jezerni. Vasica je štela pet do šest hiš. Domovi so bili čisti in ograjeni. Vstopil sem v navidez revno hišo. Okna so bila zastirta z zavesami in okrašena s cveticami. Klop, miza, posoda — vse se je lesketalo. Pod je bil posut z jelkovimi vejicami in s cvetjem, zaradi tega je v sobi prijetno dišalo po smoli in medu. Na stenah so visele podobice, na polici so ležale knjige. Bil je praznik, zato sem našel vso družino doma.

Gospodar, žilavi Fincec, v krasnem suknjiču, z očali na čelu in s pipico v zobeh, je sedel v naslanjaču in bral časopis. Dve svetlolasi, modrooki, rdečelični dekleti — hčerki — sta poslušali branje. Znal sem nekoliko finski jezik in sem prosil dovoljenja, da bi se smel oddahniti, kar so mi radevolje ugodili. Gospodar je velel hčerkama, naj me pogostita. Dekleti sta hitro pogrnila mizo z lepim prtom, prinesli mleka, kave in mi postregli tudi s in sir. Povedali sta, da sta dokončali žolo in

Ob kavi sta mi dekleti razodeli, da nimata več matere in da sami vodita gospodinjstvo, nosita pa tudi napredaj v mesto maslo, mleko vala dekleta o pravem ravnanju z živino in o zdravljenju obolelih živali, pa tudi o dobičkonosnejši izdelavi surovega masla in sira. Gospodar se je vmešal v pogovor: »Pri nas nihče ne sedi brez dela, vsak si mora sam zaslužiti svoj kos kruha. S starejšim sinom se trudiva na polju in travnikih, hčerki vodita gospodinjstvo, srednji sin se bavi z ribolovom, mlajši pa plete košare za prodajo.«

Kmalu sem se poslovil od prijazne in gostoljubne kmetijske družine in se odpeljal z

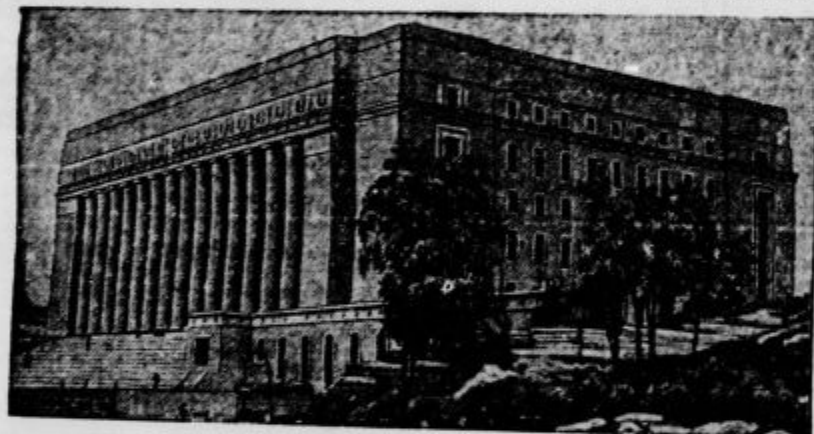

Finska kmetijska hiša.

vozom proti mestu. Srečaval sem vas za vasjo, ki so bile zvezane med seboj in z mestom s telefonom. Povsod sem opazil šole, knjižnice, povsod sem našel knjige, časopise in pismeno ljudi. Ah, kako sem želel, da bi bilo povsod tako!

Pristanišče v Helsinkih.

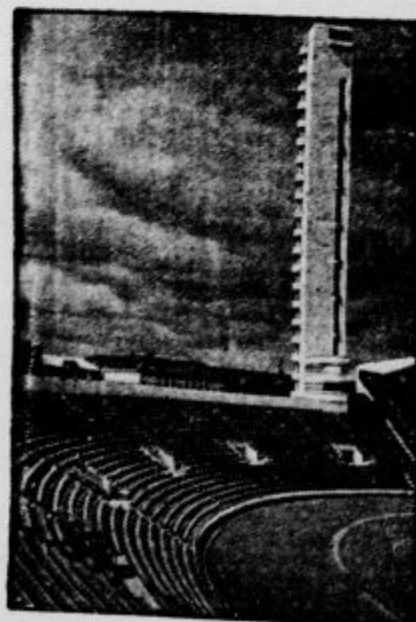

Finski parlament.

bazena, napolnjenega z vodo. Ob strani granitne stene, spredaj in zadaj so vrata zatvornice. Dva strežaja s pomočjo škripev zapreta zadnja vrata, da voda ne more dalje. Nato odpro na podoben način sprednja vrata. Natekla voda dvigne parnik, nakar parnik plove dalje do nove zatvornice. Na poseben način se parobrod dviga od zatvornice do zatvornice in

Mlin na veter na Ålandskih otokih.

Stadion v Helsinkih.

Finski ribiči na ledu pri ribjem lovu.

Kolodvor v Helsinkih.

XV.

Le pij še malo... Odpri usta!... Saj je kava tako dobra!... Pogumi! Kornelija je dvignila glavo deklice, katere črna polt se je odražala od beline blazin, na katerih je počivala.

>Vstanem naj? Zakaj?< je zašepetala s komaj slinim glasom in nepremično zrla v neznan obraz. Moč, ki se je sklanjal nad njo, je bil visoke postave, imel je modre oči in plave lase. Bil je videti zelo močan, njegov glas je zvenel gospodovalno.

Poveč s kavalkiškimi plani, Spisal M. De Carnea.

SREBRNA OPANKA

>Zbudi se! Zbudi!< je ponavljala. Zaman se je trudila, da bi vtila žlico kave med ustnice speče deklice. Mala zamorka je krčevito stiskala zobe in se obrnila proti zidu.

Kornelija pa je postala nepotrpežljiva. Stresla jo je, nato pa jo je razkrila in ji začela drgniti roke in ramena.

>Dovolj si že spala...< je pristavila. >Čas je, da odpreš oči!<

Dvignila jo je, jo posadila na posteljo in ji privzdignila glavo, ki se je brez moči sklanjala na prsa.

Po dolgem prizadevanju ji je uspelo, da je deklica izpla nekaj požirkov kave.

Mala zamorka se je zganila in odprla oči. Nato pa se je kakor brez moči zopet vlegla na blazine in zamrmrala:

>Pustite me spati!<

>Ah, res?... Kakšen napoj so ji vendar dali?< je nevoljno zamrmrala ženska. >Toda nimam časa, da bi se še mudila pri tebi. Čaka me še mnogo dela. Se boš pač sama zbudila.<

Odšla je iz sobe in mala zamorka je zopet zaspa.

Cez dobro uro se je deklica končno zbudila. Odprla je velike modre oči, ki se je zdelo, da se kar nič ne podajo k temu kot ebenovina črnemu obrazu.

Deklica je začela začudeno gledati okoli sebe... odejo, posteljo, na kateri je ležala, malo okence, zastirto z belo zavoso, preproste in gole stene... Zrcalo je viselo na steni nad posteljo.

>Kaj se je zgodilo?... Kje neki sem?<

Integnila je roke, kakor da bi hotela odpoditi neprijeten privid... Njen začuden pogled je obetal na njenih črnih rokah... Hipoma jih je zopet skril pod odejo... Zaprla je oči...

Nekdo je vstopil. Zazdela se ji je, kakor da ji neki moški glas govori iz velike razdalje v turškem jeziku.

>Kdo je tukaj?< je zamrmrala. >Zakaj sem v tej sobi?<

>Zakaj si tukaj?... Si se torej končno le prebudila?... Skrajni čas je že!... Preveč dolgo si

Deklica je dvignila roke in si pogladila lase. Iskala je svoje kite.

>Oh, moji lasje!... Ali sem bolna?<

>Saj ne veš, kaj govoriš! Bodi tiho in poslušaj me! Potrudi se, da me boš razumela. Jutri zjutraj boš odšla na delo... Naučila se boš jahati.<

>Jahati? Saj to pa že znam!<

>Tudi plesala boš...<

>Bom plesala...< je ponovila deklica.

>Upam, da se bo dalo narediti nekaj iz tebe... Vstani in obleci se!... Pomeje ti bom pokazal prostor, kjer boš nastopala.<

>Takoj vstanem... Vrnila se bom k Valji, ki je bolna... ki je umrla...<

Cirkuški ravnatelj pa jo je prekinil, ji položil roko na ramo in dejal z glasom, ki ni dopuščal ugovorov:

>Storila boš to, kar ti bo ukazano... Salastri je tukaj gospodar. Nihče se do sedaj še ni drznil, da bi prekršil njegove zapovedi... Razumeš?<

In ker ga je deklica začudeno gledala, je nadaljeval:

>Ali si razumela? Odgovori mi!... Da si boš to bolje zapomnila, ponavljaj za menoj: Gospodar, vem, da se tukaj zato, da te ubogam v vsem.<

Pogledal jo je strogo in dejal z ukazujočim glasom:

>Ponovi!<

Mala zamorka je še vedno nepremično zrla vanj in kakor v sanjah ponovila počasi, s tihim glasom:

>Gospodar, vem, da sem tukaj zato, da te ubogam v vsem.<

Salastri je nadaljeval:

>Nikoli se ne bom pritoževala nad svojo usodo, naj se zgodi z menoj kar koli.<

Deklica je počasi ponovila njegove besede.

>Ukroti sem jo!< je zamrmral Salastri in se nasmešnil predse. >Železo je treba kovati, dokler je še žareče. Pošljem ti Kornelijo, da ti da obleko... Ne smeš več zaspati. Si razumela?<

Nekaj trenutkov zatem, ko je ravnatelj zapustil sobo, je vstopila Kornelija. Deklica je bila še vsa zbegana in se je brez besede pustila obleči. Tudi ko je ženska že odšla, je negibno obseдела na robu postelje in gledala proti oknu potujoče hišice, ki bo od sedaj naprej njen dom.

Nenadoma pa je zaslišala, da ji je nekdo dejal z ljubeznivim glasom:

>Gospodar mi je velel, naj te odvedem ven. Sveži zrak ti bo gotovo dobro del.<

Presenečeno je dvignila glavo. Pred njo je stal visok, a suh moški, rumene polti. Njegove oči so bile nekoliko poševne, obrvi črne in goste. Njegovi črni in dolgi brki so bili zelo zaviti. Po hrbtu pa mu je visela dolga kita.

Nadgiš je začudeno gledala tega Kitajca, ki je prišel bogve od kod in ki ji je dejal v njej tako dragem ruskem jeziku:

>Pridi z menoj!<

Brez besede mu je podala roko in odvedel jo je po ozkih stopniščah, ki so bile prav za prav bolj podobne lestvi, iz voza.

Lahen vetrič jo je pobožal po licu. Cutila je, kako dobro ji je ta hlad. Radovedno se je ozrla okrog sebe. Videla je pred seboj velikanski šotor. Krog in krog šotora so bili razvrščeni vozovi, ki so branili dostop do šotora.

>Cirkuje!< je zamrmrala deklica, ko je Kitajec odgnil zavos in je zagledala obširen okrogel prostor pred seboj.

V areni je bilo vse polno jahačev, jahačic, akrobatov, pajacev in drugih igralcev, ki so se vadili v svojih umetnostih in drug drugega odpravili. V sredini so bile razgrnjene preproge in na teh so se preobražali ter postavljali na glavo nekateri akrobati. Iz hodnikov, ki so obdajali areno, se je slišalo glasno govorjenje, prepiri, udarci in še razni drugi glasovi.

Nadgiš se je vsa začudena ozirala okoli sebe. >Pridi pogledat konje, katere boš morala jahati.<

Kitajec je odvedel deklico v konjaki blev, kjer je stala cela vrsta konj najrazličnejših plemen.

>Ali hočeš, da te posadim v sedlo?< jo je smehljaje vprašal eden izmed konjarjev.

>Da...<

Konjar je privedel v areno lepega konjaka. Kitajec je pomagal deklici, da je skočila nanj, nato je prijel žival za uздо in jo počasi vodil okrog arene.

Cez nekaj hipov je Nadgiš nagonsko prišla za vojke in pogledala konja v dir.

Vel igralci so hipoma prenehali s svojimi vajami in strmeli za malo zamorko, ki je sedela na konju, kakor da bi bila zrasla na njem.

>Glej, glej!< je vzkliknil eden izmed navzočih, >to pa je nekaj posebnega. Zamorka, izučena jahalka!... Salastriju se gotovo o tem niti ne sanja.<

Videla je pred seboj velikanski šotor.

Mala jahalka pa se je medtem že utrudila in je ustavila konja. Skočila je na tla brez tuje pomoči. Tibo je obstala sredi arene in čakala...

Tako se je zgodilo, da se je mala Nadgiš pod vplivom uspayalne pijače preselila z bregov Bospora v Damask v Siriji in postala cirkuška jahalka.

Zvečer je Kornelija, ki je stanovala z Nadgiš v istem vozu in ki ji je bilo poverjeno nadzorstvo nad deklico, prišla h gospodarju, da se z njim pogovori glede svoje varovanja. Salastri je po tem razgovoru postal silno slabe volje. Naročil je ženski, da mora o vsej stvari ohraniti strogo tajnost, nato pa je zaključil:

>Če sama ne boš mogla opraviti z njo, me pokliči. Moj biš je ukrotil že mnogo bolj trmastih in muhasta ljudi. Trgovcem me je ogoljufal... Toda goljufal druge!... Naročil sem, naj mi preskrbi zamorko, pa mi je poslal belo deklico. Toda kljub temu bom hlači zamorko. Rada ali nerada, ohraniti bo morala svojo barvo. Ti moraš skrbeti za to, da bo ubogala in molčala. Glej, da boš tudi ti držala jezik za zobmi!<

>Toda, gospod ravnatelj, kako naj ji ubramim, da ne bo izdala prevare?< je boječe ugovarjala Kornelija. >Ko se bo popolnoma zavedela, se bo spomnila vsega, tožila bo in se protivila.<

Salastri pa je malomarno zamahnil s roko. (Nadaljevanje prih.)

Deklica ga je začudeno gledala.

samo sanjala; čas je, da se vrneš v resnično življenje.<

Moški se je približal postelji in se sklonil nad deklico.

Ta ga je vprašala s slabotnim glasom:

>Kje sem?<

>V hiši Salastrija, cirkuškega ravnatelja si. Pripadaš k mojemu cirku.<

Deklica je začudeno gledala in ni mogla spregovoriti besede.

>Ali me ne razumeš? Ali še spiš? Zbudi se vendar!... Dovolj dolgo si že lenarila!<

Edmund de Amicis:

Očetov bolničar

Prešel je tako prvi dan. Noč je deček prebil v bližini očetove postelje, ležeč na dveh stolih. Ko se je zdauilo, se je zopet vrnil k bolniku. Takoj se mu je zazdelo, da je očetov pogled bolj živahen in da se mu vrača zavest. Zdelo se je, da je ob mehkeem dečkovem glasu zabjesteel bežen izraz hvalečnosti v njegovih očeh. Čez nekaj časa je zganil ustnice, kakor da bi hotel nekaj povedati. Vsakokrat ko je za hip zadremal in je nato zopet odprl oči, je bilo videti, kakor da z njimi išče svojega malega bolničarja.

Zdravnik je ob svojem ponovnem obisku ugotovil, da se je bolezen obrnila nekoliko na bolje. Ko je zvečer deček približal kozarec bolnikovem ustnicam, je opazil, kako je preko njih širil rahel smehljaj. Tedaj se je nekoliko potolažil in začel upati.

Ker se mu je zdelo, da se je bolniku že precej vrnila zavest in da ga more vsaj deloma razumeti, mu je začel govoriti o domu, o materi, o sestricah, o bratu, o vrnitvi domov. Ljubeče mu je prigovarjal, naj se ne vznemirja, saj se bosta kmalu skupaj vrnila domov. Čeprav se mu je zdelo, da ga bolnik vedno ne razume, mu je kljub temu govoril, kajti videl je, da z veseljem posluša njegov mehek in žalosten glas.

Minil je drugi dan. Prav tako je prešel tretji in četrti. Bolnikovo stanje se je včasih nekoliko izboljšalo, nato pa zopet vidno poslabšalo. Deček je bil tako zaverovan v nalogo, katero je prevzel, da se ni zmenil za nobeno stvar. Komaj da se je dotaknil hrane, katero mu je prinašala usmiljenka. Ničesar ni videl okoli sebe, ne bolnikov, ki so umirali, ne tekanja usmiljenk, ki so ponoči in podnevi pomagale nearečnem, niti izraza obupa in bolečin na obrazih obiskovalcev, ki so prihajali in odhajali. Ničesar ni videl od onih žalostnih in pretresljivih prizorov, ki so tako vsakdanji v vsaki bolnišnici in ki bi ga ob drugi priliki napolnili a strahom in grozo.

Minevale so ure in dnevi, on pa je vedno tam s svojim atekom, vedno pozoren in skrben. Pazil je na vsak njegov vdih, na vsak njegov pogled. Neprestano se je vznemirjal, upanje mu je napolnjevalo srce, ki pa se je kmalu zopet krčilo v smrtnem strahu.

Peti dan se je bolezen nenadoma poslabšala. Ko je prišel zdravnik, ga je deček vprašujoče pogledal, ta pa je zmalaj z glavo, kakor da bi hotel reči, da ni nobenega upanja več. Deček je zopet sedel k postelji in bridko zajokal. Toda nekaj ga je vendar tolažilo. Čeprav se je bolnikovo stanje vidno slabšalo, se je vendar zdelo, da polagoma prihaja k zavesti. Vedno bolj pozorno je gledal dečka in v njegovih očeh je odsevala nežnost. Niti pijače niti zdravil ni hotel več jemati, če mu jih ni podajal mali bolničar. Vedno bolj pogostokrat je premikal ustnice, kakor da bi hotel nekaj reči. Včasih je to gibanje ustnic bilo tako močno, da ga je deček ves prevzel prijel za roko in mu poln nenadnega upanja dejal s skoraj veselim glasom:

»Pogum, pogum, atek! Kmalu boš ozdravel in vrnila se bova domov k mamici! Le še malo potrpi!«

Ob štirih popoldne, ko je ravno prigovarjal bolniku, je nenadoma zaslišal v bližini vrat korake in nek močan glas, ki je dejal:

»Na avidenje, sestre! S pridruženim krikom je planil pokoncu. Nek moški je vstopil v sobo z velikim svečnjem pod pazduho. Sledila mu je usmiljenka. Deček je kriknil in ostal kakor pribit na svojem mestu.

Mož se je okrenil in pogledal dečka. »Cirilu!« je vzkliknil in planil k malemu. Ta se je brez glasu vrgel v naročje svojemu očetu.

Usmiljenke in bolničarji so približali od vseh strani ter molče in z začudenjem gledali ta prizor. Deček ni mogel priti do besede.

»Otrok moj!« je vzkliknil oče, ko je za hip pogledal bolnika in potem spet poljubil svojega sinka. »Otrok moj, kaj naj to pomeni! Odvedli so te k postelji nekoga drugega. Jaz pa sem bil tako v skrbeh, ker mi je mati pi-

sala, da te je poslala k meni. Ubogi moj Ciril! Koliko časa si že tu? Kako se je mogla zgoditi ta pomota? Jaz sem, hvala Bogu, ozdravel. Zdaj zapuščam bolnišnico. Pojdiva, moj mali! Moj Bog, kdo bi si mislil!«

Deček je s težavo povedal v nekaj besedah novice o domu.

»Kako sem vesel!« je jecjal, »Tako zelo sem vesel! Kako hude dneve sem prestal!«

Vedno znova je poljubljaj očeta. Toda ni se hotel ganiti z mesta.

»Pojdi torej z menoj,« mu je dejal oče. »Še nocoj bova doma. Pojdiva!«

Prijel ga je za roko in ga hotel odvesti. Deček pa se je okrenil k bolniku in ga nepremično gledal.

»Ali ne greš z menoj?« ga je začudeno vprašal oče.

Deček je še vedno gledal bolnika, ki je v istem hipu odprl oči in pogledal svojega malega bolničarja.

Cirilu pa se je zdaj razvezal jezik.

»Ne, oče,« je vzkliknil; »počakaj še nekoliko... Zdaj ne morem proč... Poglej tega starčka... Pet dni sem že tu. Neprestano me gleda. Mislim, da si to ti. Tako rad sem ga imel. Gledal me je, saj pa sem mu dajal piti. Vedno je hotel, da ostanem pri njem. Zdaj je tako zelo slab. Potrpil! Nimam poguma, da bi ga zapustil, preveč se mi smili. Vrazil se bom domov jutri. Pusti me tukaj še nekoliko časa. Saj tudi ni prav, da bi ga zapustil kar tako. Poglej, kako me gleda! Ne vem, kdo je. Toda hoče me imeti pri sebi in če odidem, bo umrl čisto sam. Dovolji mi, da ostanem tu!«

»Lepo je to, malček!« je vzkliknil eden izmed navzočih.

Oče je ves presenečen gledal svojega otroka. Potem je pogledal bolnika.

»Kdo je?« je vprašal.

»Kmet, kakor vi,« mu je pojasnil eden izmed bolničarjev. »Prišel je od zunaj in bil sprejet v bolnišnico isti dan ko vi. Ko so ga prinesli sem, je bil v nezvesti in ni mogel povedati nič o sebi. Mogoče ima daleč od tod družino, otroke. Misli mogoče, da je vaš otrok eden izmed njegovih.«

Bolnik je ves čas upiral pogled v dečka.

»Ostanil je oče dejal Cirilu.

»Saj ne bo treba ostati dolgo,« je zasepetal bolničar.

»Ostanil,« je pnovil oče. »Dobro srce imaš. Grem domov, da pomirim mater. Tu imaš denar če boš kaj potreboval. Zbogom, dobri moj otrok. Na avidenje!«

Objel ga je, poljubil na čelo in odšel. Deček se je vrnil k postelji in zdelo se je, da se je bolnik pomiril. Ciril je spet prevzel vlogo bolničarja. Zdaj ni več jokaj, toda stregel je bolniku z isto skrbnostjo, z isto potrpežljivostjo kakor prej. Spet mu je podajal pijačo, mu popravljal odejlo, ga bažal po roki, mu ljubezno prigovarjal in mu dajal pogum.

Ves dan je ostal pri njem in vso noč. Tudi naslednji dan se ni ganil od njegove postelje. Toda bolnikovo stanje je bilo vedno slabše. Njegov obraz je postal modrikast, dihal je vedno težje, postajal je vedno bolj nemiren in od časa do časa se mu je iz ust izvil nerazumljiv krik.

Ko ga je zvečer zdravnik pregledal, je izjavil, da ne bo preživel noči. Tedaj se je Ciril zavzel zanj s še večjo skrbnostjo in ga niti za hip ni izpustil iz oči. Bolnik ga je neprestano gledal in pogostokrat pregibal ustnice z velikim trdom, kakor da bi hotel nekaj reči. V njegovih očeh, ki so postajale vedno manjše in bolj močne, je odsevala nenavadna nežnost. Vso noč je deček bdel ob njegovi postelji, dokler se ni začelo daniti in ni opazil usmiljenke, ki je vstopila v sobo. Približala se je postelji, pogledala bolnika in se naglo oddaljila. Nekaj trenutkov pozneje se je vrnila z zdravnikom in bolničarjem, ki je držal v roki svetilko.

»V zadnjih minutah je,« je dejal zdravnik.

Deček je prijel bolnika za roko. Ta je odprl oči, pogledal svojega malega bolničarja in jih spet zaprl.

V tem hipu se je dečku zazdelo, da mu je bolnik stisnil roko.

»Stisnil mi je roko!« je vzkliknil.

Zdravnik se je sklonil nad bolnika. Čez trenutek se je spet zravnal. Usmiljenka je snela križ s stene.

»Mrtev je!« je vzkliknil deček.

»Pojdi, otrok!« je dejal zdravnik. »Tvoje sveto delo je končano. Pojdi in bodi srečen! Saj to tudi zaslužiš. Bog te bo blagoslovil, Zbogom!«

Usmiljenka, ki se je za hip oddaljila, se je vrnila s šopkom vijolic, katere je vzela iz kozarca na oknu. Dala ga je dečku rekoč:

»Nimam nič drugega, kar bi ti mogla dati. Ohrani te cvetlice kot spomin na bolnišnico.«

»Hvala lepa,« je dejal deček, vzela cvetlice v eno roko, medtem ko si je z drugo brisal solze. »Moja pot je dolga; šopek bo gotovo ovenel.«

Razvezal ga je in raztresel cvetlice po postelji pravkar umrlega starca.

»Naj jih ima tale revež. Hvala, sestra! Hvala, gospod doktor!«

Potem se je spet okrenil proti postelji.

»Zbogom...« Ni vedel, kako bi bolnika imenoval. Tedaj pa mu je privrelo iz srca na ustnice ono sladko ime, s katerim ga je klical celih pet dni: »Zbogom, ubogi atek!«

Po teh besedah je vzel svoj svečnj ter je počasi, ves utrujen in izmučen, odšel.

Začelo se je daniti.

Konec.

„ORAČ“ stopa v III. letnik

Izšla je prva številka III. letnika »Orač«, ki mu smemo po vsej pravici nadeti gornji naziv. Kot z vsemi številkami doslej, je tudi s prvo številko novega letnika dokazal, da je pravilno ocenil potrebo po kmetijsko strokovni vzgoji. Vsi članki so v strokovnem oziru popolni, prirojeni potrebam današnjega časa z opozorilom po zvišanju kmetijske proizvodnje.

Inž. Simončič daje kmetom temeljita navodila v članku »Kaj bomo sejali spomladi?«. Kežman opozarja na domača gnojila kot edino popolna gnojila, medtem ko so umetna gnojila samo dopolnilna, pa jih bo morda še težko dobiti. Zelo važen je članek inž. Janežiča »Poljskim mišim smrt«, v katerem razlaga škodljivo delo poljskih miši in daje navodila za organizirano zatiranje v kolonah. Inž. Muck podaja zelo zanimiva navodila glede krmljenja živine, dr. Koren pa je načel praktična vprašanja o sodelovanju med živinorejcem in živinovodnikom, zlasti glede informacij, ki naj bi jih dal kmet, ko pride iskat veterinarja. »Zapreke našega sadjarstva« je naslov članka, ki ga je priobčil referent za sadjarstvo g. Kafol in ki ga bo z haskom prebral vsak sadjar. Kavčič Franc, ki si je sam izdelal že mnogo praktičnih priprav za kmetijstvo, opozarja svoje kmetijske tovariše na »vleče za premikanje kupov iz sadonosnikov. Članek je opremljen s skicami vleče in njene funkcije. Inž. Zagar objavlja članek »Gozdni mrčesi« in zlasti omenja smrečevega lubadarja. Pereč problem je načel inž. Sluga s člankom »O stelnjkih«. Inž. Kunc daje s člankom »Zboljšajmo zemljor. praktična navodila za tako zvane manjše melioracije. Dr. Pergar je priobčil prvi članek iz kmetijske zakonodaje in obravnaval kmetijsko dedovanje. Številko je zaključil dr. Puš s člankom »Za novo leto«, v katerem je nanizal važne misli o zadržanju ljudi v današnjih razmerah.

K temu poročilu dodajamo samo to željo, da bi si »Orač« naročili vsi kmetje, da ne bi bila nobena kmetijska hiša brez njega. To je danes še posebno važno zaradi tega, ker je mnogo manj kmetijsko strokovne literature, potreba po strokovni izpopolnitvi pa je zlasti v naši pokrajini zelo nujna.

»Orač« lahko naročite pri poverjenikih ali pri upravi v Ljubljani, Tyrševa cesta 38. — Naročnina za leto 1942 znaša samo 20 lir.

Ženski svet..

Usmiljena Metka

Maša se je končala in ljudje odhajajo iz cerkve. Mrz je in vsem se mudi, da bi bili čim prej na toplem. Toda previdni morajo biti, ker je cesta čez in čez pokrita z ledom. Prav lahko komu spodrsne, da pade in si zlomi roko ali nogo.

Minka in Jožica skupaj odhajata iz cerkve. Pri drugih vratih opazita Metko, ki je prišla postarano ženo pod pazduho in jo previdno vodi proti domu.

»Glej, kako dobra je Metka! Brez nje bi stara Bregarica danes komaj mogla priti domov.«

»Ah, kaj! Komedije!

»Komedijske? Kako moreš vendar tako govoriti!«

»Dovolj vzroka imam, da tako sodim. Ko je bila Metkina mati bolna, sem bila dalj časa pri njih in sem pomagala v gospodinjstvu; zato jo prav dobro poznam. Kaže se usmiljeno, ker hoče, da bi jo ljudje hvalili. Ve tudi, da jo opazuje njen fant. Če bi jo pa videla doma, bi sodila o njej čisto drugače. Koliko je uboga mati prekokala zaradi nje! Ko je bila bolna, se niti malo ni zmenila zanjo. Za vsako delo, ki ga je morala opraviti namesto bolne matere, je zabavljala in godrnjala. Bolnici sem morala streči edino le jaz. Če nisem utegnula postaviti pravočasno kosila na mizo, ko so se vrečali njen oče in bratje s polja, so si morali postreči sami, ker Metke takrat gotovo ni bilo na spregled. Kako je stresala svojo sitnost nad domačimi, posebno nad mlajšimi sestricami, o tem nočem niti govoriti. Meni se zdi, da mora dekile pokazati svojo dobroto najprej doma.«

»Res je. V tem soglašam s teboj. Zadnjič sem neke čitala, da če hoče fant spoznati, kakšno je dekile, ali obratno, če hoče dekile spoznati, kakšen je njen fant, naj poišče, kakšen je, oziroma kakšna je do svojih domačih.«

Kako povijaš dojenčka

Preveč skrbne matere se boje, da bi njihovega otročička zeblo, zato ga povijajo in pokrivajo tako, da se ne more niti ganiti. Toda takšno ravnanje ni pravilno in detetu le škoduje. Tudi se mnoge matere boje, da bo otrok imel krive noge in mu jih zato trdno povijajo, da bi jih naravnale. Tudi to ni prav. Vsak otrok ima, ko je še čisto majhen, več ali manj krive noge, ker so njegove mišice še preslabotne. Ko postanejo mišice močnejše, se noge same od sebe zravnaajo. Da pa se morejo mišice okrepiti, se mora dete prosto gibati. Če je dete stisnjeno v povojih, se mišice ne morejo razviti in ostanejo otrokove noge krive.

Tudi se v povojih nabira nesnaga, kar je za nežno otrokovo telece zelo škodljivo. Treba je tudi, da ima zrak dostop do dojenčkove kože. Saj se za odraslega človeka ni zdravo, če je preveč tesno obložen, tako da telo ne more izhlapevati. V tesnem povoju dete ne more niti dihati in je zato nerazpoloženo. Zato povoji ne smejo biti preveč debeli in ne smejo ovirati otroku gibanja. Roke in noge naj bodo vedno proste. Tudi naj povoji ne bodo preveč topli, ker detetu prevelika toplota škoduje. Zrak mora imeti dostop do kože, zato so gumijaste podloge zelo neprimerne. V posteljici naj bo gumijasta podloga pod rjuho. Nikakor se ne smejo uporabljati hlače iz gumija. Zadošča majhen košček gumija med nogami.

Za izdelavo detetovih spodnjih oblačil je najbolj primerno belo platno, katerega je mogoče prati. Menjaj povoje pogostokrat in če so mokri, nikar jih samo ne posuši. Vsakokrat jih moraš dobro oprati.

Pletena športna bluza in jopica

Za izdelavo je potrebna približno 7 dkg debele volne, dve dolgi pletilki, 8 gumbov in kroj. Bluza: Sprednji del začneš kakor navadno ob spodnjem robu. Številno pentljo mora biti deljivo s tri. Pleteš najprej dve desni, dve levi do višine približno deset centimetrov. Nato pleteš prvo vrsto same desne, drugo vrsto leve, tretjo vrsto desne. 4. vrsto, prvo pentljo pleteš desno, nato potegneš s desno pletilko dolgo pentljo med drugo in tretjo pentljo na levi pletilki. To dolgo

pentljo in prvo, katero si že naredila, spraviš spet na levo pletilko, nato pleteš dolgo pentljo desno, spraviš prvo pentljo, katero si že prej naredila zopet na desno pletilko. Drugo in tretjo pentljo pleteš desno, pri četrta začneš znova, kakor pri prvi in nadaljuješ tako do konca vrste. Peta vrsta same leve, šesta same desne, sedma same leve, osma kakor četrta itd.

Za odprtino pri rokavih se ravnaj po kroju. Za odprtino pri vratu razdeli delo na dva dela

in posnemaj pentlje pri vsakem delu posebej. Ko si končala, nasnuj pentlje znova in pleti eno desno, eno levo v višini 2—3 cm. Prav tako izdelaš po kroju zadnji del in rokave.

Jopica: Pleteš kakor bluza, le da je spodnji rob nižji in se menjavata ena desna in ena leva, kakor pri ovratniku bluze. Na enem izmed sprednjih robov naredi gumbalce, na drugem pa prišiji gumbce.

Vitamins

Vitamins so sestavine v hranilih, katerih pomembnost moderna veda čimdalje bolj poudarja. Po čudoviti uredbi vsevednega Stvarnika se vitamini skrivajo v sadovih zemlje, ki človeku služijo v jed. Kolikor bolj se človek oddaljuje od prvotnega načina prehrane, toliko večji nered čuti njegovega organizma radi pomanjkanja vitaminov.

Našim bralcem bo v korist, če jim navedemo sledečo znanstveno analizo.

Vitamin A in B sta skoraj zmeraj skupaj in sicer sta v živalski maščobi (v presnem maslu in smetani), seveda pa tudi v vseh oljih, ki izhajajo iz živali. Oba vitamina nas branita bakterij in nalezljivih boleznih in sta zelo velikega pomena za naše zdravje. Največ ju vsebujejo jetra in ribje olje.

Vitamin B je največ v korenju, repi, paradizniku, kvasu, rumenjaku in jetrih. Ti vitamini so zlasti potrebni za živčevje in če ni teh vitaminov, se živci vnamejo. Važni so za prebavo.

V jabolkih, marelicah in citronah je mnogo vitaminov C. Imajo velik pomen v kemičnem procesu, ki se razvija v telesu v zvezi z apnenčevimi snovmi. Brez vitaminov C ne bi našli zobje dobili dovolj apnenca in bi kmalu po njih. Potrebni so za čisto kri. Važno je torej, da jemo mnogo sadja in uživamo citronov sok.

Vitamin E pa je največ v pšeničnem zrnu. Človeku pomaga zoper utrujenost in onemoglost. Za, pa jih ni v navadni pšenični moki, ker je brez otrobov. Vprav v otrobihih pa je največ vitaminov C.

Če je pot težka, s tem nikakor se ni rešeno, da ni prava.

Materina ljubezen je večna lučka, katere niti mrzli dih smrti ne more ugasiti.

DAJ MI SVOJE

Jolanka SRCE Gerely

Marjetica bridko zahteti: »Nisem zato prišla k tebi, da bi zopet vzbudila moje dvome. Nič več ne bom premišljala. Od svojega sklepa ne odstopim, poročila se bom z zdravnikom, kakor hitro se bo ločil od svoje žene. Stefka, skušaj me razumeti! Zdravnika bo to življenje uničilo. Ob meni je srečen. Ni tako velike žrtve, da bi je zanj ne mogla doprinese.«

»Marjetica, tebe je ljubezen popolnoma oslepila. Zrtev imenuješ, če storiš nekaj, kar bi sploh storiti ne smela. Odveč je vsako slepomišljenje. Evangelij sam dovolj jasno pove: »Kdor svojo ženo odpusti in vzame drugo, je zagrešil zakonolomstvo!«

Stefka objame svojo prijateljico: »Marjetica, premagaj čutnega človeka v sebi! Težko je, a nemogoče ni. Ne jemlji, kar ni tvoje! Mež druge žene nikdar ne more biti popolnoma tvoje!«

»Marjetica se ji iztrga. »Moj bo, popolnoma moj,« zavpije divje.

»Saj ga bo otrok neprestano spominjal prve žene.«

»Otroka bom po svoje vzgojila,« ugovarja Marjetica. »Ali se spominjaš Jerice, naše tovarišice iz kongregacije? Tudi njo je vzgojila druga žena njenega očeta. Čeprav je vedno slišala, da je bila slaba mati, jo je pred poroko tako dolgo skrivoma iskala, da jo je našla. Brez materinega blagoslova ni hotela pred oltar.«

Vse svetne postavne ne morejo zatreti otrokove ljubezni do staršev.

»O Bog!« vzdihuje Marjetica obupana. Stefka jo skuša potolažiti in nadaljuje: »Marjetica, ti se hočeš poročiti brez božjega blagoslova. Pri spovedi ne boš dobila odveze, nikoli več ne boš smela k sv. obhajilu.«

V trenutku se je Stefki zazdelo, da so njene besede ugodno učinkovale. Marjetica je slonela na njeni rami in jokala. Stefka je upala, da zori odpoved. Ali po nekaj minutah skoči Marjetica pokonci, trmasto dvigne glavo in reče:

»Ne, ne! Zame je samo še ena dolžnost. Ostala bom pri njem, ki ga ljubim. Bog mi ne bo računal v greh, če hočem osrečiti nesrečnega moža. Stefka, lahko ti je pridigovati o odpovedi, ko se nimaš čemu odreči.«

Stefka molči trenutek — potem ji kratko in preprosto pove o svojem srečanju s Francem.

Marjetica ganjena posluša. Poteze na obrazu pričajo, da bojuje težak boj...

Nekdo pozvoni. Marjetica skoči, v oči ji zažari: »On je!« zakliče srečna.

Stefka je videla, da je vse zastoj, vse prepozno. Marjetica se ni mogla več odreči.

Mamica bo doma!

Teta Ana je imela lepo navado, da je včasih povabila žene in otroke svojih znancev, ki so izredno radi zahajali k njej.

Družba je bila že polnoštevno zbrana. Ledena kava je skoraj pošla, ko je prišel nek zapozneli gost. Bila je to Dragica, dobrodušna gospa, kakih tridesetih let.

»Lepo je, da si nas tudi ti obiskala, Dragica,« jo pozdravi hišna gospodinja. Kako so ti je še posrečilo, ali si pobegnila iz pisarne?«

»Pisarne sem se srečno rešila.«

»Ali so te odslovili,« so jo obsule žene z vprašanji. Skoraj vse so bile v službah in so že večkrat okusile strah, da jih ne bi odpustili iz službe.

»Dobro se držite za stol, da ne padete,« se smeje Dragica, »ko vam povem resnico.« Vse prisluhnejo. »Službo sem prostovoljno pustila.«

S. stola ni padla nohena, ali z vprašanji so jo tako obdelovale, da Dragica ni mogla spiti svoje ledene kave.

»Najbrž si zadela glavni dobiček? Ali je postal tvoj mož bančni ravnatelj? Dandanes ne zapustiš kar tako službe.«

Gospa Dragica bi se bila najrajši malo poglajala z radovednicami, a ni marala devati na tehtnico njihove potrpežljivosti.

»Ko sem se pred osmimi leti poročila, nisem bila v službi. Mož je imel majhno plačo in težko smo živeli, posebno, ker so se začeli vrstiti otroci. Ko so sorodniki opazili najino stisko, so mi svetovali, naj grem v službo. Stric mi je kmalu poskrbel mesto. (Nadaljevanje prib.)

NAŠI VELIKI MOŽJE

Državoslovec Frančišek Albert Pelzhofer

Iblana zredila,
V Novmestu umrè,
Evropa častila,
kar brati dadè,
Dr. Jakob Zupan.

Frančišek Albert Pelzhofer baron Schönanski je Slovenec še zelo malo znan rojak, ki je s svojo učenostjo dobil priznanje pred širokim evropskim znanstvenim svetom.

Rodil se je na gradu Kamnu pri Novem mestu menda leta 1645, kot sin očeta Janeza in matere Marije, rojene baronice Schwab. Njše šole je obiskoval pri jezuitih v Ljubljani, bil je nekaj časa tudi v tem redu, a je izstopil iz njega in dokončal pravne in državoslovne študije. Bil je cesarski deželni svetnik na Kranjskem, sodnik pri plemiškem sodišču, svetnik pri vicedomskem uradu ter komisar za zasliševanje priš na Doljskem. Nekaj časa je bil deželni poslanec in celo deželni podpredsednik.

Vse svoje življenje se je pridno bavil s študijem državoslovnih vprašanj in je proti koncu svojega življenja izdal vrsto znanstvenih knjig o teh vprašanjih. Leta 1706. je izdal knjižico: »Politični Lakon, ki obsega in razvija nauk o upravljanju države, ali — kakor pravijo — politiko.« Beseda Lakon pomeni, da je knjiga pisana lakonično, to je kratko in jedrnat. Knjižica je v vsakem oziru mojstrovina. Pisana je latinsko in je posvečena španskemu kralju Karlu III. Štiri leta nato je knjižica doživela italijanski prevod, ki je posvečen princu Evgenu Savojskemu. Za njegovega življenja je izšlo šest knjig »Državnih skrivnosti«, posvečenih cesarju Jožetu I. Po njegovi smrti so izšle še štiri knjige. Tako, da obsega celota »Državnih skrivnosti« deset knjig. Prva knjiga obsega »Predgovor«, druga »Kraljevske skrivnosti ali o oblasti enega«, tretja »Pripombe glede kralja in državnih skrivnosti«. O raznih podobnostih glede vladarjev, četrti »O skrivnostih mnogovladja ali o oblasti plemstva in ljudstva«, peta »Poslaništva in ostale reči, ki jih morajo poslaniki vedeti«, šesta »Politična mavrica ali pravo zaveznikov«, dalje »Državno premoženje in javne finance«. Po pisateljevi smrti so izšle še štiri knjige. Sedma in osma knjiga govorita o cerkveni politiki in kraljevih svetovalcih. Deveta in deseta knjiga pa vsebujeta »Zgodovinsko politično razpravo o vojni umetnosti in oljki miru.« — Te knjige so pisane vse v latinščini.

V nemščini je izdal »Novoizdano državno močrost ali sto državoslovnih predavanj«.

Pelzhofer je napisal še več drugih knjig, ki pa nam dosedaj še niso znane.

Njegove knjige so bile zaplenjene, kajti v svojih spisih je kritiziral tedanje politične razmere. Notranjeavstrijska vlada je zaplenila skoraj vse njegove knjige, kar jih je bilo na njenem ozemlju. Zaradi tega Pelzhofer tudi ni dal tiskati svojih knjig v domače tiskarne, ampak v nemški Frankfurt.

Pelzhofer je bil slovenskega rodu in je tudi podpiral tedanji slovenski tisk. Bil je podpornik slovečega Janeza Svetokriškega, ki je izdal šest debelih knjig slovenskih pridig »Sveti priročnik«, ki je prvo večje umetniško delo v naši domači govorici.

Pelzhofer je umrl v Novem mestu 7. okt. 1710.

Njegove knjige so prava zakladnica političnih, ustavnopravnih, upravnopravnih, mednarodnopravnih in finančnogospodarskih nauk. Žalibog, da nimamo o Pelzhoferju razen malih razprav, nič temeljitega napisanega. Prvi je njegovo delo znanstveno ocenil in prikazal dr. Spektoraki, profesor ljubljanske univerze.

Za zgled Pelzhoferjevega pisanja naj bo tukaj preveden odlomek iz »Lakona« (I, 10—15), kjer govori Pelzhofer o državnih oblikah:

»Resnične države ohranijo toliko časa svoj obstoj, kolikor časa tisti, ki jim nametujejo, gledajo odkrito in iskreno na državno korist in blaginjo, ne pa na svojo udobnost in nasladi. Hinavščina se namreč hit v razruši.«

»Stara rimska država je tedaj najbolj cvetela, ko je imela razdeljeno moč na konzule, plemstvo in ljudstvo.

Plemiči so na obe strani uravnavali državo: da ni bila moč konzulov prevelika in da ni ljudstvo pretiravalo v svobodi.

Z uravnavanjem nasprotujočih si činiteljev se vesoljna narava ohranja, hrani in razveseljuje. Najrazličnejši zvoki v godbi, združeni v soglasje, utvarijo angelsko melodijo.

S pravičnim izenačenjem stopenj, služb, časti, civilistov in vojakov, bogatih in revnih, visokih in nizkih, tistih, ki ukazujejo in tistih, ki ubogajo, naredi državo soglasno, močno in znamenito, čeprav bi kdo to oviral, čeprav bi bilo to po naravi težko.

Kakšno državo so si ustvarile Benetke na lagunah in kakšna je Genua na kameniti zemlji in nerodnem morju ali Svica v nedostopnih Alpah!

Z delavnostjo, trudom, edinostjo in disciplino države nelzerno zrastejo.

Najboljše pokvari zloraba javne oblasti (nič ni v državi slabšega od tega) in pokvarjenost najboljših je najstrašnejša.

Pokvarjenost izvirja največkrat iz prevelike moči plemstva, iz medsebojnih mrženj, iz predolgo trajajočih častnih služb in končno iz zavisti in napuha.«

Kaj moramo vedeti o športu?

Najprej to, da šport ni le razvedrilo, temveč udejstvovanje, ki ima blagodejen vpliv na duševno in telesno stran človeka. Šport je brez dvoma plemenitejši razvedrilo od plesa, popivanja in kartanja. Mladina, ki se udejstvuje v športnih igrah in borbah, postane bolj zdrava, krepka in odporna. V športu se učimo tudi pravega tovarištva, vztrajnosti in podjetnosti. Odlika športne vzgoje je tudi v tem, da razvija samozavest in srčnost.

Ima pa šport tudi senčne strani: zapravljanje časa, škodljivo pretiravanje in zanemarjanje važnejših dolžnosti. Zaradi tega velja tudi tukaj pravilo: športu smemo posvetiti le proste ure, to je one, ki jih drugi zapravljajo z nekoristnimi zabavami in brezdeljem.

V dnevnikih čitamo pogosto športna poročila, ki so polna števil in tujih izrazov. V naslednjem nekaj pojasnil, da jih bomo čitali z večjim razumevanjem.

Nogometni klubi so razdeljeni v posamezne skupine — »lige« ali »razrede«, ki tekmujejo med seboj za nedolgo do končne zmage. O italijanskem državnem prvenstvu smo nedavno čitali v »Slovencu« tole razpredelnico:

Tržačani	10	4	5	1	13	6	13
Benečani	10	4	5	1	10	5	13
Rimljani	10	4	5	1	15	8	13

in tako dalje.

Kaj pomenijo te številke? Niž zagonetnega in nič nerazumljivega! Čitamo jih takole: Tržačani so igrali 10 tekem, dosegli 4 zmage, 5 krat so igrali neodločeno, enkrat izgubili, zabili so 13 golov, dobili 6 in dosegli doleži 13 točk. Točke so namreč odločilne za zmago in za vrstni red moštve v državni ligi. Če moštvo zmaga, dobi 2 točki, če igra neodločeno, dobi 1 točko, če pa tekmo izgubi, ne dobi nobene točke.

(Nadaljevanje prihodnjik.)

Kdor rad bere »Domoljuba«, ima najcenejše razvedrilo!

„Dekle z bliseri“

bo izšla v »Slovenčevi knjižnici« koncem januarja ali v začetku februarja.

Pot skozi stoletja

»Sveti papež«

Kardinal Mathieu, ki je po smrti Leona XIII. bil član konklave, v katerem je bil izvoljen kardinal Sarto za novega papeža, in ki je trajal od 31. julija do 4. avgusta 1901, je podrobno poročal o teh volitvah. Ko je betiški patriarh, kardinal Sarto spoznal, da je število tistih, ki so glasovali zanj, vedno večje, je prosil kardinale, naj ne mislijo nanj. »Nisem vreden, nisem sposoben, pozabite name!« je ponavljal. Toda njegovo ugovarjanje je doseglo ravno nasproten uspeh. Zaradi svoje skromnosti in ponižnosti je postal še večji v obeh kardinalov. Dne 4. avgusta je dosegel dve tretjini glasov in bil s tem izvoljen za papeža.

Pri tem papežu je bolj kot javno, občudovanja vredno njegovo zasebno življenje. Prav zaradi tega zasebnega ali bolje notranjega življenja, ga smatramo za svetnika. Saj so se poizvedbe za proglasitev Pija X. k blaženim že začele.

Ni lahko spoznati in razumeti lepote njegove duše in njegovega življenja, kakaj kljub vsej preprostosti, je njegova duša bila silno globoka. Izhajal je iz preprostega ljudstva in je bil vedno, tudi ko je dosegel najvišje dostojanstvo, ponižen in ljubezniv v obnevanju z ljudmi. Vendar se je zavedal svojega dostojanstva. Rodil se je v revščini in je vse svoje življenje ljubil uboštvo. Zelenel je, naj njegove sestre ne spremenijo svojega skromnega polčaja, obenem pa je ob vsaki priliki pokazal svojo radodarnost in izkazoval dobroto, kjer je bilo potrebno. Dobrotljivost, ki jo je izkazoval potrebnim, ko je bil še župnik — če ni imel drugega, je revežu odstopil tudi svoje kosilo — je ohranil tudi še na Petrovem prestolu. Kljub svoji dobrotljivosti in mehko bi je bil močan in odločen, kadar je bilo treba. Najbolj značilna poteza njegovega življenja, ki mu je dajala posebno luč, pa je bila njegova globoka vera, iz katere je izvirala njegova čudovita pobožnost.

Njegovo geslo je bilo: »Prenoviti vse v Kristusu«. Po tem geslu se je ravnal vse čas svojega vladanja.

Doba, v kateri je začel vladati, je bila polna težav. Moral se je boriti s francosko republiko, ki je odgovarjala konkordat in proti napadnemu modernizmu, ki je izpodkopaval temelje katoliški skupnosti. Napram Franciji se je Pij X. pokazal zelo plemenitega in širokogrudnega, obenem pa je bil zelo odločen. Z neuklonljivo odločnostjo je odklanjal vsak nevaren kompromis in vse predloge o reorganizaciji, ki so po njegovi sodbi ogražali trdnost cerkvenega ustroja v Franciji, čeprav so te predloge podpirali ugledni katoličani. Nauke modernizma je obsodil predvsem v svoji okrožnici »Pascendi« 8. septembra leta 1907. Boj proti zmotam je nadaljeval ves čas do svoje smrti. Edino njegov trud je zavril razširjenje modernističnih zmot.

Toda njegovo udejstvovanje se ni omejilo na obrambo. Tudi na polju cerkvene zakonodaje je njegovo delo izrednega pomena. Uredil je zakonik kanoničnega prava, čeprav je tega uveljavil šele njegov naslednik. Preuredil je nekatere liturgične obrede, cerkveno koralno petje, papeški dvor in izpopolnil je določbe o zakonu ter školski in disciplinarni red semenišč. Početno skrb je posvečal vzgoji duhovnikov. Prav posebno se je zavzel za to, da bi otroci že v zgodnji mladosti pristopali k svetemu obhajilu in za pogosto sveto obhajilo vseh vernikov.

Kljub svoji ponižnosti in skromnosti nikakor ni mogel skriti velike pomembnosti svojega neumornega dela, katerega je prekinila vojna. Umrl je 20. avgusta, komaj en mesec zatem, ko so se začele prve sovražnosti.

Toda kljub vojski ga verniki niso pozabili. Premnogih romajo k njegovemu skromnemu grobu še danes in cvetlice, ki jih preprosti ljudje nosijo na njegov grob, pričajo o ljubezni in spoštovanju, katero je znal Pij X. vzbuditi v srcih vernikov.

ZA NAŠE MLAJŠE

PRIREJENO PO STEVENIČU

Laklad na otoku

XVI.

Napad.

Komaj je Slivar izginil s svojim tovarišem, je kapitan zaklical:

»Vsak na svoje mesto! Pazite dobro!«

Razbojniki so napadli

Vsak se je vrnil k svoji lini in pripravil puško, kajti uporniki se gotovo ne bodo dolgo mudili.

Napadalci so planili iz grmovja...

In es še ni minila ura, ko so v bližnji gošči začeli pokati ouške. Čez nekaj trenutkov so napadalci planili iz grmovja z divjim krikom in navallili proti ograji, ne meneč se za točo krogel, ki je deževala nanje iz trdnjave.

V hipu so trije uporniki ležali na tleh. Eden izmed teh pa ni bil hudo zadet, kajti kmalu se je zopet dvignil in zbežal, kar so ga nesle noge.

Dva sta torej padla, eden je zbežal, štirje so se približali ograji, ostali pa so se umaknili v grmovje in od tam streljali proti kolibi.

Onim štirim, ki so prišli v bližino trdnjave, se je posrečilo preplezati ograjo in z divjim krikom so planili proti hiši. Uspelo jim je prodreti v notranjost kolibe, ki pa je bila polna dima. In prav ta okolnost je bila srečna za oblegance.

»Pojdimo na prosto, dečki! Zunaj se bomo lažje borili. Vzemite bodalce, je zaklical kapitan.

Pred kolibo se je znova vnel še bujni boj in upornikom se je slabo godilo. Tri upornike so obleganci potolkli, enemu pa se je posrečilo, da je pobegnil.

8

Medtem se je dim razpršil in obleganci so mogli ugotoviti svoje izgube.

Ivan, zvesti graščakov sluga, je ležal nezavesten poleg svoje strelske line na tleh. Justin je dobil kroglo v glavo in se ni več gnil. Sredi kolibe je graščak, smrtno bled, podpiral kapitana, ki je bil tudi silno bled.

»Kapitan je ranjen,« je dejal graščak.

»Malenkost,« je dejal ta smehljaje. »Toda zunaj jih je pet, ki se ne bodo nikdar več gnil.«

»Pet,« je vzkliknil graščak. »Bilo jih je devet-najst proti nam, sedaj jih je samo še devet. Sedaj pa se nam ni več treba bati, da bi jih ne premagali!«

XVII.

Osvojitve »Lastavice«

Ubogi Ivan je umrl še tisto noč. Imel je rano v prsih in pri padcu si je razbil lobanjo. Umrl je, ne da bi se več zavedel.

Tudi kapitan je bil težko ranjen, vendar pa njegova rana ni bila nevarna, kajti noben življenjski organ ni bil zadet. Zdravnik ga je zagotovil, da bo ozdravil, vendar pa nekaj tednov ne bo mogel hoditi in tudi govoriti ne bo smel.

Janko pa ni bil ranjen. Le na roki se je ranil, ko je pograbil za bodalo. Zdravnik mu je rano razkužil in obvezal.

Po daljšem razgovoru s kapitanom in graščakom je doktor Kopas vzel dva samokresa in bodalo, spravlil v žep zemljevid, vrgel puško na ramo in izginil preko ograje.

Jankotu se je zdelo najbolj verjetno, da je odšel iskati mornarja Blaža, o katerem je on pripovedoval. Čez nekaj časa si je tudi on vzel dva samokresa, napolnil si žepa s prepečenecem in se izmuznil iz hiše.

Nameraval je poiskati čoln, o katerem mu je pravil Blaž Grm, da ga je skril pod belo skalo in katerega je sam stesal.

Bela skala ni bila daleč. Videti jo je bilo mogoče iznad dreves, toda deček je mogel le počasi naprej, ker se je moral ves čas skrivati pred razbojniki.

Bila je že skoraj noč, ko je končno došel do bele skale. Našel je malo votlino, ki je bila obrabljena z mahom in zakrita s kožami divjih koz. Dvignil je to svojevrstno zaveso in zagledal Blažev čoln. Bil je sicer okorno izdelan, toda ker je bil majhen in lahek, ga ni bilo težko prenašati. Janko si ga je naložil na hrbet in ga odnesel k morju.

Ker je bil čas oseke, je deček moral iti precej daleč po mokrem pesku, v katerega se je pogrzel do gležnjev. Ni mu tako hitro uspelo naravnati čolniček v vodi in stopiti vanj, ne da bi se ta prevrnil. Po nekoliko poizkusih pa se mu je le posrečilo, da je sedel vanj in ga usmeril proti »Lastavici«.

Hotel se je okoristiti z nožjo in odrezati vrvi sidra, da bi se ladja oddaljila od brega. Mislil si je, da bodo roparji po današnjem porazu skušali na vsak način vzkleti se na ladjo in odriniti od tod. On pa jim je hotel to za vsako ceno preprečiti.

Tok je zanesel dečkovo čolniček prav do vrvi, s katero je ladja bila pritrjena k sidru. Toda vrvi je bila silno napeta. Janko je dobro vedel, da če bi sedaj poskušal prerezati vrvi, bi oba konca vrvi

s kakšno silo udarila po čolnu, da bi ta, in z njim vred tudi on, odletel bogve kam.

Medtem ko je premišljeval, kaj mu je storiti, je začel pihati močan veter, ki je potiskal ladjo proti bregu. Vrv je v tem trenutku postala bolj ohlapna in deček je izrazil to priliko, da jo je prerezal.

Naravnal ga je proti »Lastavici«...

Ko je ladja bila prosta, se je počasi začela obračati in se oddaljevati. Tok je bil tiral proč od obrežja. Toda tudi čolniček ji je sledil, kajti tok je bil tako močan, da Janko svoje orebove lupine ni mogel preusmeriti.

Janko se je na vso moč trudil, da bi ostal v čim večji razdalji od valov, ki jih je delala oddaljujoča se ladja. Kljub vsemu prizadevanju, pa bi se bil čoln kmalu prevrnil, če bi deček ne bil nenadoma zagledal neke vrvi, ki je visela z ladje. Pograbil jo je, ne da bi se sploh zavedal, kaj prav za prav hoče.

Splezal je po vrvi navzgor in pogledal skozi okence v notranjost ladje. Zagledal je krmarja, ki se je boril z nekim drugim mornarjem. Drug drugega sta skušala stisniti vrat.

Ves prestrašen se je deček znova spustil v čoln in tok ga je zanesel proč od ladje.

Drug drugega sta skušala stisniti za vrat

Vso noč je kakor v snu kričaril po morju. Neprestano se mu je vračal pred oči strašen prizor, ki ga je videl na ladji. Jasnó je videl pred seboj spačena obraza obeh mornarjev, ki sta se borila ob kadeči se svetilki, v ozki kabini.

»Lastavica, ki je ni več zadrževalo sidro, je plula sem in tja ob otoku, kakor kakšen apiačen konj. Njena jadra so se napejala in upadala, kakor je pač pihal veter. Od časa do časa se je ustavila, nato se je zavrtela okrog svoje osi in zopet plula dalje z vso brzino.

(Dalje prihodnjič.)

Tonka, mala Robinzonka

I.

Tonkin oče je bil hlapec pri Pavličevih. Rad je delal in ljubil je gospodarjeve njive in travnike kakor bi bili njegovi, in skrbel je vedno, da je bilo vse lepo obdelano. Posebno rad pa je imel svoja dva konja, silca in rjava, s katerima je voziral na polje in s polja in po široki cesti. Nikoli jima ni nalagal pretežkih bremen, nikoli ni kričal nad njima ali ju celo pretepal, če kdaj nista mogla speljati. Rajši se je upri z vso svojo močjo ob voz, da jima ga je pomagal potisniti naprej. Konja sta razumela njegovo skrb in sta veselo zahrzala, kadar koli sta ga zagledala. Bili so si pravi prijatelji.

Če rajši kot polje in njiva, še rajši kot silca in rjava pa je imel svojo ženko Nežo in svojo kćerko Tonko, ki sta stanovali v majhni baletici poleg gospodarjeve hiše. Vsak večer je prišel k njima, se pogovarjal z ženo Nežo o vsem, kar je bilo potrebno pri hiši, in se je igral z malo Tonko. Presrečna družinica je bila.

Toda zadnje čase je postajalo življenje z vsakim dnem težje. Draginja je naraščala in čeprav so varčevali na vse pretege, je vendar vedno manjkalo denarja pri hiši.

Vsak večer, ko je mala Tonka že spala, sta oče in mati še bedela pri luči in računala in računala. Mati je rekla:

»Danes sem kupila Tonki nove čevljičke in moko in soli. Tudi drv je zmanjkalo, pa ni več denarja. Tako je vse drago!«

Oče pa je izpraznil denarnico na mizo in zavzdihnil. Tako malo je bilo, kar je imel. Saj ni kadil in ne pil, njegova obleka je bila vedno zašita, le da bi bila njegova hčerka vedno čedno oblečena. Tudi mati Neža si skozi vse leto ni kupila nove obleke in rajši krpala stare, le da njeni mali Tonki ne bi ničesar manjkalo. Ampak vse skupaj ni dosti pomagalo. Potrebščin pri hiši je bilo vedno več kakor pa denarja v mošnji.

Poleg vsega tega pa je mala Tonka že skozi leto in dan prosila, naj ji kupijo botra.

Oče in mati na te prošnje nista rekla — ne, ampak za zdaj še nista imela denarja za to kupčijo.

Pa se je zgodilo, da je prišel k gospodarju, pri katerem je služil Tonkin oče, neki bogat gospod iz Argentine. Iskal je človeka, ki bi mu pomagal na njegovem velikem posestvu. Obljubil je bogato plačo, ki je mikala ubogega hlapca. Nekaj časa je premišljeval in se obotavljal, zakaj težko mu je bilo xpustiti domači kraj in oditi v širni svet. Toda nekega dne se je le odločil in je rekel žen in hčerki:

»Pripravite se! Odpeljali se bomo v širni svet, nemara nam bo tam sreča mila.«

(Nadaljevanje prihodnjik.)

Miselna naloga

Zgornje štiri hiše in vodnjak na sredi so last gospoda Prepirača. Štiri drevesa pa so državna last. Med državo in gospodom Prepiračem so vedni prepiri zaradi tega. Zato je država ponudila gospodu Prepiraču, naj s skupno ograjo ogradi vse hiše in vodnjak, seveda pa morajo drevesa ostati izven ograje. Gospod Prepirač čuti, da se iz njega norčujejo, pa mu ni žal denarja in v resnici reši dano nalogo.

Kako je gospod Prepirač postavil ograjo?

Kje pa je pošta in pismo?

Onega dne, bilo je kmalu v začetku zime, se je zgledala v našem uredništvu botra z Griča. Potrkala je, vstopila, pozdravila, pa se kar koj spravila na široki zapeček v urednikovi sobi.

»Hu,« je hušnila v roke, »mrz je, mrz.«

»Kar pogrejte se, botra,« je rekel prijazni urednik, »pri nas je dosti prostora.«

»Prav zares,« je kimala botra s suho brado, »in prijazno je pri vas. Najrajši bi se kar za vedno tu nastanila.«

»Kar, botra, kar. Ves zapeček vam dam v najem.«

»Ooo,« se je razveselila botra. »Zelo ste prijazni in gostoljubni. Kaj pa najemnina?«

»Urednik se je malce zamislil, poškilil na botro, pa rekel:

»Kot sem stišal, znate povedi pripovedovati.«

»Tisto pa, tisto. Veste v moji glavi je majhna sobica in v tej sobici živi vila, ki ji otroci pravijo praviljična vila. Nikoli ni pri miru, vedno šiva in veze in tke in dela pisane preproge. Tem preprogam pravijo otroci praviljice. Polno zalogo jih imam.«

»Lepo, lepo,« se je zadovoljno gladil urednik po bradi. »Takole bova naredila: Jaz vam dam tale zapeček v najem, vi pa boste za najemnino našim otrokom praviljice in povesti pripovedovali. Ali ste zadovoljni?«

»Zadovoljna,« je prikimala botra. »Ali imate dosti otrok?«

»Niš koliko, botra. Tu sta Tonček in Tinček, in Tinka in Zinka in še in še. Na stotine, kaj na tisoče jih je. Noč in dan bi jih merali šteti, če bi vse v vrsto postavili predse, pa jih še ne bi prešteli. Toliko jih je.«

»Jej, jej,« je rekla botra. »No, potem se že splača pripovedovati. Ampak jaz bi vaš drobiž rada tudi poznala.«

»Hm,« se je pohehljal urednik za ušesom, »to bo pa nekoliko težko. Naši otročki so raztreseni po vseh slovenskih krajih in še zunaj meje. Težko bi jih dobili skupaj v Ljubljano. Ampak, veste kaj? Naročil jim bom, naj vam pišejo. Tudi po pisnih jih boste spoznali. Ali je prav tako?«

»Prav,« je prikimala botra.

In zdaj, otročki, papir v roke in peresnik in pišite naši botri z Griča, ki sedi na zapečku, snuje praviljice in čaka vaših pisem. Botra jih bo prebrala, bo z vami kramljala, na nekatera pisma bo odgovorila, druge bo pa v peč zmašila. Po-zdravljeni!

Urednik.

Za dobro voljo

Dva avtomobilista se srečata in med njima se razvije naslednji pogovor:

»Zakaj pa je tvoja pnevmatika vsa razro-zana?«

»Povozil sem steklenico.«

»Kaj je nisi prejel videl?«

»Ne, moč jo je nosil v žepu.«

Prevejanec. Učitelj je dal učencem domačo nalogo, naj napišejo imena 20 živali. Mali Janezek je rešil to nalogo z dvema besedama: Dvajset telet.

Sodobna mladina. Mali Stojan vidi velikega ptiča, kako kroži po zraku. »Povej vendar, očka,« se obrne na očeta, »koliko bendina porabi ta ptič za svoj polet?«

Pošteni otroci. »Mati, Francek in jaz sva našla 5 lir.« — »Upam, da sta poštna otroka.« — »To pa že, mati. Vsek je dobil 2 liri 50 e.«

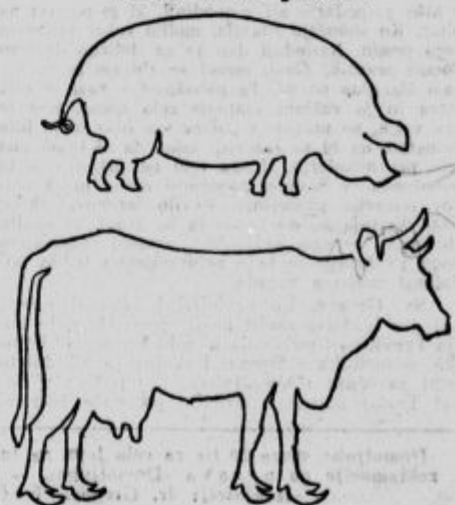
Ne mudi se mu. »Tvoja žoga leži še vedno v robidovju, fant. Kdaj jo boš vendar poiskal?« — »Ko bodo robidnice zrele.«

Čudež. Dušan je prišel prvič iz mesta na de-želo. Vsak dan odkrije kako novo čudo. Včeraj je opazoval kovača, ki je podkoval konja. Ves vznemirjen pride domov in pripoveduje materi: »Mama, danes sem bil pri možu, ki dela resnične, žive konje. Eden je bil ravno narejen in mu je le še eno nogo pribil.«

Prava elika. Mati: »Ampak, Petrček, koliko-krat naj ti še povem, da vljudni ljudje ne sežajo.« — Petrček: »Zares vljudni ljudje tega še opazijo ne.«

Pametno: »Vselej govorim samo to, kar vem.« — »Zato paš vedno molčiš.«

Nariši v eni potezi!

Srečno in blagoslova polno novo leto želi vsem cenjenim članom NABAVNA IN PRODAJNA ZADRUGA V RIBNICI Z OKOLICO ZADRUGA Z OMEJENIM JAMSTVOM

Dolenja Stara vas pri št. Jerneju. — Praznik sv. Štefana je bil letos krasen, sončen zimski dan. Našega »žegnjanja« se je to pot udeležila izredno velika množica vernikov, zlasti moški, posebno fantje, so prišli množično od blizu in daleč. Konjerci pa letos niso prijezdili in tudi blagoslova za konje ni bilo. Z zastopstvom se je udeležil slovesnosti samo njen načelnik g. Šebaha iz št. Jerneja, ki je poklonil cerkvi lep dar, za kar se mu cerkveno predstojništvu najlepše zahvaljuje. Sv. opravilo je izvršil ž. g. Vinko Kastelic, ki je v krasnem govoru pozival navzoče, posebno še odrasčajočo mladino, k odločno praktičnemu katoliškemu življenju. Vaški zbor pevcev in pevk je navdušeno in ubrano prepeval ljubke božične pesmi. — Vsem dobrotnikom naše podružnice: Srečno novo leto!

Jedilno olje

nadomestek si lahko pripravite sami z našim preizkušenim praškom »Amisan«. — 1 zavitek Amisana zadostuje za 1 in pol litra oljnate mešanice in velja L. 1.50, po pošti L. 2.50. — Denar morate poslati v naprej. Navodilo je zraven.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1
Na deželi pa zahtevajte Amisan prašek pri Vašem trgovcu ali zadrugi.

Št. Jernej. Na božič so se včasih pri nas pravljali po nekaterih vaseh skupno z devet-dnevnico. Letos je bila taka priprava le v Dol. Maharovcu. 9 hiš imajo izbranih in pri vsaki teh hiš imajo en dan Marijin kip na lepo ozaljšanem postroju — oltarju, ki ga pripravijo za to priliko. Prvi večer pridejo po Marijin kip k Lazarjevim, tam odmolijo rožni venec in litanije Srca Jezusovega, nato Marijo odnesejo v drugo hišo. Med potjo pojo litanije M. B. in Marijine pesmi. Ko pridejo do hiše, kjer bo Marija prebivala drugi dan, jo slovesno izroče pri vhodu

JABLIN - Jabolčnik

za izdelavo umetne domače pijače Vaa stane za 50 litrov zavitek L. 11.40, po pošti L. 16.—, 2 zavitka po pošti L. 30.—, 3 zavitki po pošti L. 43.—

Prodaja Drogerija Emona

Ivan Kanc - Ljubljana - Nebotičnik

v hišo gospodarju ali gospodinj, ki jo postavi na oltar. Ko skončajo litanije, molijo rožni venec in pojo pesmi. Naslednji dan je za dotično družino domač praznik. Zlasti otroci se zbirajo in prepevajo Marijine pesmi. Ta pobožnost v vasi je zelo stara in jo vaščani vzamejo zelo resno. Ker je vas večja, ne pridejo v poštev vse hiše in bi bilo pametno, da bi se razdelili tako, da bi imeli eno leto pri nekaterih, drugo leto pa pri drugih to pobožnost. — Skupno pobožnost devet prvih petkov opravlja precejšnje število faranov, okrog 1500. Vzhajamo do konca in še drugi, ki stojijo ob strani, se nam pridružijo. Skupno zadoščimo Bogu za žaltive in tako pripravljamo boljše bodočnost svojemu narodu.

Sv. Gregor. Ko so božični zvonovi vabili, naj gre ljudstvo molit novorojeno Dete, je božja Previdnost poklicala k Sebi Franceta Erinskega, posestnika z Brega. Pokojni je bil dolgoletni naročnik »Domoljuba«. Naj potiva v Bopul Teško prizadeti družini pa naše iskreno

sožalje! — Komaj smo prestopili prag novega leta, se je spet oglašil mrtvaški zvon in naznanil, da je izdihnila svojo blago dušo sestra našega g. župnika in duh. svetnika Rozalija Krumpeštar. Pokojna je bila daleč naokoli znana po svoji dobroti in kuharski sposobnosti. Udeležila se je tudi romanja v Sveto deželo in

Srečno novo leto
želi svojim članom

Kmetijska zadruga Črnomelj

v Lurd. Vse njeno požrtvovalno delo v prid hiše božje in vseh faranov naj Vsemogočni pokojni tisočero poplača! Ostale tolaži Bog! — Po daljšem odmoru so naši igralci spet nastopili na odru. Upriporili so Vombargerjevo dramo »Vrnitev« in sicer v korist Rdečega križa. Občinstvo je cerkveni dom napolnilo do zadnjega kotička. Želimo, da bi nas spet kmalu povabili v cerkveni dom, saj ravno v teh časih je človek potreben poštenega razvedrila.

Preizkušen redilni prašek

„Redin“ za prašike

Primalih prašiček h pospešuje Redin prašek hitro rast, krepi kosti in jih varuje raznih boleznih. Večji prašiči pa se čudovito hitro redijo in dobro prebavljajo. Zadostuje že 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zav. L. 5.—, po pošti L. 9.—, 3 zav. po pošti L. 19.—, 4 zav. po pošti L. 24.—. Mnogo zahvalnih pisem. Pazite: pravi Redin se dobi samo z gornjo sliko.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1

Na deželi pa zahtevajte Redin pri Vašem trgovcu ali zadrugi, ker si prihranite poštino.

Naročniki iz Tržaške in Goriške province morajo poslati denar vnaprej.

Ribnica. V Dolenji vasi je umrla 22 letna Angela Vidervol. Naj počiva v miru! — 1827 kg koruze in 210 kg ovsu je uničil, kakor je uradno ugotovljeno, letošnji jesen medved iz gozdov Velike gore. — Na zadnjem prišilnem dogonu za klavno živino je komisija odkupila 82 glav goveje živine in 42 prašičev.

Silivovko, hruševce, pelinkovec in rum

si lahko prav poceni sami napravite. 1 steklenica naše umetne esence za napravo 5 litrov silivovke, hruševca, pelinkovca ali rumu stane L. 15.—, po pošti L. 21.—, 2 steklenici po pošti L. 38.—, 3 steklenice po pošti L. 51.—. Točna navodila na vsaki steklenici.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1

Naročite svojim bližnjim in daljnim prijateljem »Domoljub«!

Mali oglasnik

V Domoljubu se zaračunajo mali oglasi po besedah, in sicer plača tisti ki liče službe L. 0.20 za besede; v ženskih oglasih in dopisih beseda L. 1.—; v vseh drugih oglasih stane beseda L. 0.80. Vsem oglasom se prišteje še oglasni davek. Najmanjši znesek L. 7.—, za ženski oglas L. 20.—. Redni Domoljubovi naročniki plačajo polovico manj pri oglasih gospodarskega značaja.

Priljubljen za male oglase se plačuje naprej.

Koza

domačih zajcev, veveric, lisic, dihurjev, kun in vider, kupuje L. Rot, krznarstvo, Ljubljana, Mestni trg 5.

Korenjevo seme

konoplje, bučne peške, salnatno seme in vaskovratna druga semena kupi vedno po najvišji dnevni ceni trdika Fran Pogačnik, Ljubljana, Javna skladišča, Tyrševa c. 23.

Fige in brinje

po najnižji ceni ima stalno na zalogi trdika Ivan Jelačin, Ljubljana.

Plemenski bik

star 20 mesecev, napredaj, Jemih Jakob, Dobrunje pri Ljubljani

Kravo

dobro mlekarico, prodam zaradi pomanjkanja krme. — Naslov v upr. »Domoljuba« pod št. 13877.

Fige

za žganjekuho dobite najceneje pri Ant. Krisper, Colontale, Ljubljana, Tyrševa c. 21.

Prazne steklenice

vinske, vseh vrst, vsako količino, plačamo najbolje. Rupena, Tavčarjeva 6, tel. 38-47.

Kmetko posestvo

kupim. Naslov v upravi »Domoljuba« pod št. 13883.

600 kg nemške detelje

kupim. Naslov v upravi »Domoljuba« pod št. 62.

Kočevje. V zgodnjih jutranjih urah dne 31. decembra 1941, nekaj pred pol peto, ko se je pripravljala transport kočevskih Nemcev za odhod iz naše pokrajine, se je na postaji dogodila nesreča, ki je zahtevala smrt znanega gostilničarja Verderberja Avgusta, ki spada med vodilne kočevske Nemce.

Črni gaber

kupim

vsako množino po ugodni ceni

Ponudbe je potrebno poslati takoj na upravo »Domoljuba« pod številko 18152.

»Domoljub« stane 20 lir za celo leto, za inozemstvo 30 lir — Dopise in spise sprejema uredništvo »Domoljuba«, naročnino, inserate in reklamacije pa uprava »Domoljuba«. — Oglasi se zaračunajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave: št. 40-04. Izdajatelj: dr. Gregorij Pečjak. — Urednik: lože Kolčiček. — Za Ljudsko tiskarno: lože Kramar.